Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Łasin na lata 2021-2027

Wykonawca: Grant Thornton Frąckowiak Sp. z o.o. Sp. k.
ul. Głowackiego 20
87-100 Toruń
T +48 56 657 55 91
F +48 56 475 45 47
www.GrantThornton.pl

Data: maj 2020 r.

Spis treści

Streszczenie ... 6
1. Wprowadzenie ... 7
1.1. Zakres terytorialny strategii ... 7
1.2. Okres objęty strategią ... 7
1.3. Uzasadnienie opracowania strategii ... 7
1.4. Metody pracy nad przygotowaniem i wdrażaniem strategii rozwoju ... 7
2. Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej ... 9
2.1. Ogólna charakterystyka gminy ... 9
2.1.1. Rys historyczny ... 9
2.1.2. Położenie geograficzne i podział administracyjny ... 9
2.1.3. Liczba ludności ... 11
2.1.4. Prognozy demograficzne ... 12
2.2. Sfera społeczna ... 14
2.2.1. Kultura i sport ... 14
2.2.2. Edukacja ... 22
2.2.3. Pomoc społeczna ... 31
2.2.4. Ochrona zdrowia ... 35
2.3. Gospodarka ... 36
2.3.1. Podmioty Gospodarcze ... 36
2.3.2. Rolnictwo i leśnictwo ... 38
2.3.3. Rynek pracy ... 38
2.4. Środowisko przyrodnicze i dziedzictwo kulturowe ... 40
2.4.1. Rzeźba terenu ... 40
2.4.2. Gleby ... 41
2.4.3. Szata leśna ... 41
2.4.4. Wody powierzchniowe i podziemne ... 42
2.4.5. Klimat ... 43
2.4.6. Ochrona przyrody ... 44
2.4.7. Turystyka i rekreacja ... 49
2.4.8. Dziedzictwo kulturowe ... 53
2.5. Zagospodarowanie przestrzenne i infrastruktura techniczna ... 59
2.5.1. Infrastruktura transportowa ... 59
2.5.2. Infrastruktura telekomunikacyjna i informacyjna ... 63
2.5.3. Gospodarka wodno-ściekowa ... 63
2.5.4. Sieć gazowa ... 65
2.5.5. Gospodarka odpadami ... 66
2.5.6. Energetyka, ciepłownictwo i odnawialne źródła energii ... 67

Spis tabel

Tabela 3. Obszar Miasta i Gminy Łasin w km^2 10

Tabela 4. Prognozy demograficzne dla powiatu grudziądzkiego na lata 2020-2050 13

Tabela 5. Dane Biblioteki Publicznej na terenie Miasta i Gminy Łasin w 2019 roku 18

Tabela 6. Rodzaje i liczba placówek edukacyjnych oraz ich uczniów (2010-2019) 27

Tabela 7.Liczba uczniów i oddziałów w poszczególnych szkołach w roku szkolnym2019/2020 27

Tabela 8. Średnie wyniki sprawdzianu ósmoklasisty w roku szkolnym 2018/2019 28

Tabela 9. Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego w roku 201 28

Tabela 10. Liczba uczniów w szkołach w latach 2004/2005 – 2019/2020 30

Tabela 11. Liczba osób/rodzin korzystających z pomocy społecznej wg powodów trudnej sytuacji życiowej na terenie Miasta i Gminy Łasin w latach 2010, 2014, 2019. 32

Tabela 13. Kwoty udzielonych świadczeń pomocy społecznej w Gminie w 2019 r. 33

Tabela 14. Liczba porad zdrowotnych udzielonych na terenie Miasta i Gminy Łasin (2010-2018) 36

Tabela 15. Wykaz gruntów stanowiących własność Miasta i Gminy Łasin 38

Tabela 17. Liczba bezrobotnych na terenie Miasta i Gminy Łasin w latach 2009, 2014 i 2018 39

Tabela 18. Wykaz jezior na terenie Miasta i Gminy Łasin 42

Tabela 19. Użytki ekologiczne na terenie Miasta i Gminy Łasin 45

Tabela 20. Pomniki przyrody na terenie Gminy Łasin 47

Tabela 21. Zestawienie szlaków turystycznych występujących na terenie Gminy Łasin 52

Tabela 22. Liczba zabytków ujętych w gminnej ewidencji zabytków Miasta i Gminy Łasin w podziale na rodzaje 59

Tabela 23. Istniejące i projektowane ścieżki pieszo-rowerowe oraz chodniki (2019 r.) 62

Tabela 25. Liczba przyłączy do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej 63

Tabela 26. Ilość wody dostarczonej do odbiorców oraz odebranych ścieków 64

Tabela 27. Struktura sieci gazowej na terenie Gminy i Miasta Łasin (2010-2018) 66

Tabela 28. Zmieszane odpady zebrane na terenie Miasta i Gminy Łasin w latach 2011-2019 67

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba ludności Miasta i Gminy Łasin w latach 2009-2018 11
Wykres 2. Liczba ludności Miasta i Gminy Łasin w podziale ze względu na płeć (2009-2018) 12
Wykres 3. Udział procentowy poszczególnych grup wiekowych (2009-2018) 12
Wykres 4. Prognozy demograficzne dla powiatu grudziądzkiego na lata 2020-2050 14
Wykres 5. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2010-2019 33
Wykres 6. Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON 36
Wykres 7. Przedsiębiorstwa wpisane do KRS 37
Wykres 8. Podział przedsiębiorstw wg grup sekcji prowadzonej działalności (2018) 37
Wykres 9. Pracujący na 1000 ludności w latach 2009, 2014, 2018 39

Spis map

Mapa 1. Miasto i Gmina Łasin na tle powiatu grudziądzkiego 10
Mapa 2. Przebieg szlaku turystycznego Brodnica - Łasin na terenie Miasta i Gminy Łasin 52

Spis zdjęć

Zdjęcie 1. Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Łasinie 15
Zdjęcie 2. Stadion Miejski w Łasinie 19
Zdjęcie 3. Imprezy sportowe organizowane na terenie Miasta i Gminy Łasin 20
Zdjęcie 4. Sekcje młodzieżowe LKS Piast Łasin 21
Zdjęcie 5. Przedszkole Miejskie w Łasinie 23
Zdjęcie 6. Szkoła Podstawowa w Łasinie 24
Zdjęcie 7. Szkoła Podstawowa w Szonowie 25
Zdjęcie 8. Szkoła Podstawowa w Wydrznie 25
Zdjęcie 9. Szkoła Podstawowa w Zawdzie 26
Zdjęcie 10. Środowiskowy Dom Samopomocy 34
Zdjęcie 11. Jezioro Nogat 50
Zdjęcie 12. Ośrodek szkoleniowo-wypoczynkowy Casus 51
Zdjęcie 14. Muzeum Pożarnictwa Ziemi Pomorskiej w Łasinie 53
Zdjęcie 15. Kościół parafialny p.w. św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Łasinie 54
Zdjęcie 16. Kościół parafialny p.w. św. Wawrzyńca w Szczepankach 54
Zdjęcie 17. Kościół parafialny p.w. Narodzenia Najświętszej Marii Panny w Szynwałdzie 55
Zdjęcie 18 Kościół p.w. św. Barbary w Świętem 55
Zdjęcie 19. Klasztor ss. Karmelitanek Bosych p.w. Matki Bożej Nieustającej Pomocy i św. Józefa 56

Streszczenie

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Łasin na lata 2021-2027 powstała z inicjatywy władz lokalnych, dostrzegających potrzebę kompleksowego rozwoju społeczno-gospodarczego Miasta i Gminy. Głównym jej celem jest wskazanie kierunków rozwoju Gminy, z wykorzystaniem potencjału gospodarczego i ludzkiego. W pracach nad przygotowaniem Strategii brali udział przede wszystkim przedstawiciele władz Gminy, pracownicy Urzędu Miasta i Gminy Łasin oraz mieszkańcy.

Strategia jest podstawowym i najważniejszym dokumentem na szczeblu lokalnym, wskazującym problemy, cele i kierunki interwencji polityki rozwoju. W dokumencie zawarta została nie tylko diagnoza stanu obecnego Gminy, ale także dokonano identyfikacji problemów i potrzeb oraz kierunków działań. Głównym celem Strategii jest umożliwienie i sprzyjanie efektywnemu, prawidłowemu i szybkiemu rozwojowi Gminy zgodnie z przyjętym planem. Dokument wspiera pozytywne zmiany zachodzące na obszarze Gminy i pomaga w minimalizowaniu lub przezwyciężaniu pojawiających się barier. W tym kontekście istotna jest współpraca z innymi jednostkami samorządu terytorialnego. Dokument ten ułatwia lokalnym władzom rozwiązywanie problemów gospodarczych, społecznych, ekologicznych i prawnych oraz pozwala na racjonalne organizowanie przyszłych działań. Opracowanie strategii jest ponadto ważne z punktu widzenia możliwości ubiegania się o środki zewnętrzne – krajowe i zagraniczne, w tym środki z Unii Europejskiej.

Inną przesłanką przemawiającą za koniecznością opracowania dokumentu jest także chęć przyspieszenia rozwoju społeczno-gospodarczego wchodzących w skład Gminy sołectw, poprzez podejmowanie nowych wyzwań i konsekwentne realizowanie zaplanowanych działań. Strategia powinna przyczynić się do wzrostu atrakcyjności życia społeczno-kulturalnego oraz do aktywizacji społeczności lokalnej. Priorytetowym zadaniem Strategii jest poprawa warunków życia mieszkańców. Opracowanie tego dokumentu pozytywnie wpłynie na planowanie rozwoju Gminy, jak również ułatwi codzienną działalność i podejmowanie decyzji przez jej władze.

Do pracy nad Strategią wyznaczeni zostali pracownicy Referatu Inwestycji, Budownictwa, Rolnictw i Gospodarki Gruntami Urzędu Miasta i Gminy Łasin. W pracach zespołu brali udział niezbędni eksperci i specjaliści z poszczególnych dziedzin. W trakcie swoich prac zespół prowadził również konsultacje społeczne z udziałem mieszkańców oraz reprezentantów różnych środowisk działających na terenie Miasta i Gminy Łasin.

Przy opracowywaniu strategii wykorzystano metodę ekspercką i uspołecznioną planowania strategicznego. Strategia została przygotowana w oparciu o dokumentację oraz analizę danych statystycznych i informacji jakich dostarczyły konsultacje z przedstawicielami wszystkich środowisk Gminy, a także gminne, powiatowe oraz krajowe dokumenty strategiczne. Dokument uwzględnia wnioski i sugestie sformułowane w wyniku przeprowadzonych konsultacji.

Charakterystyka aktualnego stanu Gminy polegała na zgromadzeniu informacji, ich analizie i ocenie w następujących obszarach:

położenie geograficzne, ludność, powierzchnia,

- sfera społeczna,
- gospodarka,
- środowisko przyrodnicze i dziedzictwo kulturowe,
- infrastruktura techniczna.

Pozwoliło to na ogólną ocenę stanu istniejącego obecnie w Gminie.

1. Wprowadzenie

1.1. Zakres terytorialny strategii

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Łasin obejmuje obszar administracyjny Gminy, w skład której wchodzi miasto Łasin oraz sołectwa wiejskie. Jednostką administracyjną obsługującą Gminę jest Urząd Miasta i Gminy Łasin mieszczący się przy ul. Radzyńskiej 2 w Łasinie.

1.2. Okres objęty strategią

Strategia obejmuje główne cele i kierunki rozwoju Miasta i Gminy Łasin na lata 2021-2027.

1.3. Uzasadnienie opracowania strategii

Planowanie strategiczne, które zmierza do wyznaczenia długofalowych priorytetów i sposobów ich osiągania, w sytuacji szybko zachodzących zmian umożliwia wypracowanie stabilnej podstawy do racjonalnego działania. Strategia ma stanowić narzędzie służące zapewnieniu poprzez długoterminowe i całościowe planowanie sukcesu lokalnej społeczności. Celem tego opracowania jest przygotowanie dokumentu, który pozwoli władzy lokalnej racjonalnie organizować swoje działania w przyszłości. Stanowi podstawę korzystania przez Gminę ze środków Unii Europejskiej i innych zewnętrznych źródeł finansowania. Ponadto tworzy platformę współpracy wszystkich zainteresowanych podmiotów (władz gminy, mieszkańców, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców).

Strategia rozwoju Miasta i Gminy Łasin jest odpowiedzią na pytanie, co zrobić aby prawidłowo identyfikować problemy i potrzeby, a w efekcie zarządzać, funkcjonować i rozwijać się w przyszłości.

1.4. Metody pracy nad przygotowaniem i wdrażaniem strategii rozwoju

Podczas prac nad strategią wykorzystano wiele metod i narzędzi strategicznego planowania, takich jak: metoda ekspercka i uspołeczniona, metoda aktywnego planowania strategicznego, analiza SWOT oraz metody pośrednie – konsultacje społeczne.

Dokument składa się z dwóch części:

I. Część diagnostyczna– prezentująca diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej Gminy oraz analizę strategiczną SWOT;
II. Część programowa– zawierająca misję, wizję i cele rozwoju oparte na zidentyfikowanych obszarach problemowych, kierunki działań i planowane przedsięwzięcia, odniesienie celów do obowiązujących nadrzędnych dokumentów strategicznych, potencjalne źródła finansowania inwestycji oraz procedurę wdrażania, monitorowania i ewaluacji strategii.

Część diagnostyczna dokumentu została opracowana na podstawie badań obejmujących dane pierwotne i dane wtórne dotyczące stanu istniejącego Gminy z uwzględnieniem danych statystycznych dla powiatu grudziądzkiego i województwa kujawsko-pomorskiego. Pomoc ze strony władz Gminy w zbieraniu i kompletowaniu materiałów umożliwiła przeprowadzenie analizy stanu faktycznego, pozwalając na opracowanie części diagnostycznej dokumentu.

W ramach pracy nad częścią diagnostyczną i programową strategii zorganizowane zostały konsultacje, w których udział wzięli przedstawiciele samorządu gminnego, mieszkańcy Gminy, przedstawiciele sfery biznesu i organizacji pozarządowych oraz lokalni inicjatorzy społeczni. Interesariuszom Strategii zaprezentowano wnioski z diagnozy społeczno-gospodarczej w obszarach: gospodarka i środowisko przyrodnicze, zagospodarowanie przestrzenne i infrastruktura oraz sfera społeczna. Ponadto dokonano ankietyzacji lokalnej społeczności w celu poznania ich zdania odnośnie

bieżących problemów Gminy oraz najważniejszych zadań, które powinny zostać zrealizowane w okresie obowiązywania nowej strategii.

Na podstawie prac diagnostycznych oraz zebranych informacji podczas przeprowadzonych konsultacji, została opracowana analiza SWOT oraz zdiagnozowane główne obszary problemowe i kierunki rozwoju.

Aktywny udział przedstawicieli Gminy w pracach nad przygotowaniem dokumentu zapewnił poczucie lokalnej własności tego dokumentu i reprezentacji interesów społeczności, spełniając w ten sposób, istotne z punktu widzenia planowania strategicznego, kryterium zgody i reprezentacji społecznej. Jednocześnie pozwala to mieć nadzieję, iż realizacją strategii będą żywo zainteresowane wszystkie najważniejsze ugrupowania społeczne i gospodarcze.

Niniejszy dokument został opracowany na zlecenie Gminy przez firmę Grant Thornton Frąckowiak Sp. z o.o. Sp. k. z siedzibą w Toruniu.

2. Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej

2.1. Ogólna charakterystyka gminy

2.1.1. Rys historyczny

Historia Łasina sięga czasów Bolesława Chrobrego. Najstarsze ślady pobytu człowieka na ziemi łasińskiej pochodzą z lat 2500-1700 przed Chrystusem. Pierwszą wzmiankę o mieście podaje Jan Długosz. Od 1298 r. do 1461r. Łasin znajdował się pod panowaniem krzyżackim. W roku 1298 mistrz krzyżacki Meynhard z Kwerfurtu nadał osadzie pierwszy przywilej, na podstawie którego stała się miastem na prawie magdeburskim, a w 1306r. otrzymała ponownie przywilej lokacyjny na prawie chełmińskim. Od pierwszych lat XV wieku Łasin stał się areną wielu bitew między Krzyżakami a państwem polskim. Ziemia łasińska, pomimo wygranej przez Polskę bitwy pod Grunwaldem, nadal pozostała własnością zakonu aż do 1461 roku. Mieszczanie dbali o rozwój miasta, dzięki czemu otrzymało ono zezwolenia na urządzanie targów, w efekcie czego powstało wiele warsztatów rzemieślniczych. Najazd Szwedów w XVII wieku nie ominął również Łasina. Swój największy rozkwit miasto przeżywało w czasie sprawowania władzy przez burmistrza Jana Chruścielewskiego. Po zakończeniu I wojny światowej Łasin, po prawie 150 latach zaborów i rządów pruskich, powrócił ponownie do Polski. W czasie II wojny światowej miasto i jego okolice stały się miejscem martyrologii wielu mieszkańców.

Łasin, jak na stare miasto przystało, posiada swój herb - głowę św. Jana Chrzciciela oraz swoją flagę (symbole)[1].

2.1.2. Położenie geograficzne i podział administracyjny

Miasto i Gmina Łasin leży w północno-wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego na obrzeżu pradoliny rzeki Osy. Jest jedną z 6 gmin wchodzących w skład powiatu grudziądzkiego. Położone centralnie Miasto Łasin stanowi nie tylko siedzibę władz Gminy, ale jest również głównym ośrodkiem obsługi mieszkańców.

[1] http://lasin.pl/54-Historia.html

Mapa 1. Miasto i Gmina Łasin na tle powiatu grudziądzkiego

Źródło: *LPR Miasta i Gminy Łasin na lata 2016-2023*

Miasto i Gmina Łasin graniczy z następującymi gminami:

1) od północy – Gmina Gardeja (powiat kwidzyński), województwo pomorskie,
2) od wschodu – Gmina Kisielice (powiat iławski) i Gmina Biskupiec (powiat nowomiejski), województwo warmińsko-mazurskie,
3) od południa – Gmina Gruta i Gmina Świecie nad Osą (powiat grudziądzki), województwo kujawsko-pomorskie,
4) od zachodu – Gmina Rogóźno (powiat grudziądzki), województwo kujawsko-pomorskie[2].

Na obszar Gminy o powierzchni około 136,58 km^2 składa się położone nad Jeziorem Łasińskim (Zamkowym) i Jeziorem Małym Miasto Łasin zajmujące powierzchnię 4,79 km^2 oraz 18 sołectw (o łącznej powierzchni 131,79 km^2).

Tabela 1. Obszar Miasta i Gminy Łasin w km^2

Gmina	Miasto	Obszar wiejski
136,58	4,79	131,79

Źródło: *Dane Wnioskodawcy*

Na obszarze Gminy oprócz miasta Łasin – występuje 18 sołectw wiejskich:

1) Goczałki – w skład którego wchodzi wieś Goczałki,
2) Huta-Strzelce – w skład którego wchodzi wieś Huta-Strzelce,
3) Jakubkowo – w skład którego wchodzi wieś Jakubkowo i osada Bogdanki,
4) Jankowice – w skład którego wchodzą wsie Jankowice i Nowe Jankowice,
5) Kozłowo – w skład którego wchodzą wsie Kozłowo i Święte,
6) Nogat – w skład którego wchodzi wieś Nogat,
7) Nowe Błonowo – w skład którego wchodzi wieś Nowe Błonowo,
8) Nowe Mosty - w skład którego wchodzi wieś Nowe Mosty,
9) Plesewo – w skład którego wchodzi wieś Plesewo,

[2] Raport o stanie Gminy za 2018 r.

10) Przesławice – w skład którego wchodzi wieś Przesławice,
11) Stare Błonowo – w skład którego wchodzi wieś Stare Błonowo,
12) Szczepanki – w skład którego wchodzi wieś Szczepanki z osadą Hermanowo,
13) Szonowo – w skład którego wchodzi wieś Szonowo z kolonią Ludwichowo,
14) Szynwałd – w skład którego wchodzi wieś Szynwałd,
15) Łasin-Wybudowanie – w skład którego wchodzi wieś Łasin-Wybudowanie,
16) Wydrzno – w skład którego wchodzi wieś Wydrzno z osadą Gordanowo,
17) Zawda – w skład którego wchodzi wieś Zawda,
18) Zawdzka Wola – w skład którego wchodzi wieś Zawdzka Wola.

2.1.3. Liczba ludności

W roku 2018 r. Miasto i Gminę Łasin zamieszkiwały 7 942 osoby. Tym samym mieszkańcy Gminy stanowili 19,72% ludności powiatu grudziądzkiego 0,38% ludności województwa kujawsko-pomorskiego. W analizowanym okresie (lata 2009 – 2018) liczba ludności uległa zmniejszeniu. W 2018 r. w porównaniu z rokiem 2009 liczba ludności zmalała o 2,75% (spadek o 225 osób).

Wykres 1. Liczba ludności Miasta i Gminy Łasin w latach 2009-2018

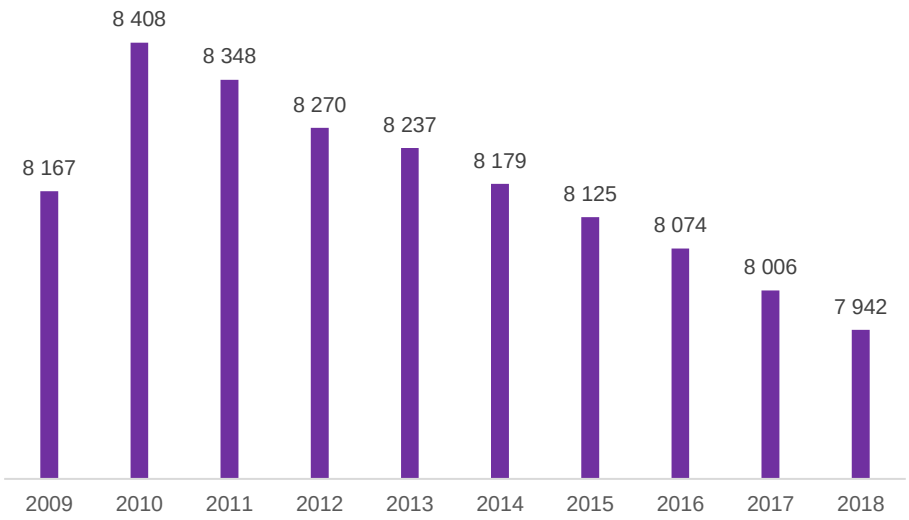

Źródło: *Opracowanie własne na podstawie danych z GUS, BDL*

W 2018 r. w mieście Łasin zamieszkiwało 3298 osób, czyli 41,53% ogółu mieszkańców Gminy. Większość ludności zamieszkiwała tereny wiejskie Gminy – 58,47% (4644 osób).

Wykres 2. Liczba ludności Miasta i Gminy Łasin w podziale ze względu na płeć (2009-2018)

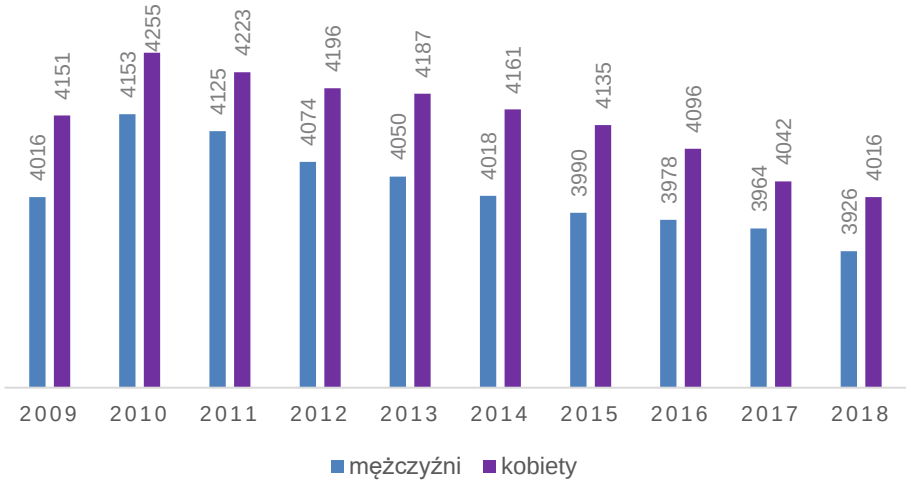

Źródło: *Opracowanie własne na podstawie danych z GUS, BDL*

W analizowanym okresie występuje stała, nieznaczna nadwyżka liczby kobiet nad liczbą mężczyzn. W 2018r. w ogólnej liczbie ludności kobiety stanowiły 50,6%, a mężczyźni 49,4%.

Biorąc pod uwagę udział poszczególnych grup wiekowych w ogólnej liczbie ludności, można zauważyć postępujące zmniejszanie się liczby osób w wieku przedprodukcyjnym (z 21,5% w 2009 r. do 19,1% w 2018 r.). Jednocześnie wzrasta odsetek osób w wieku poprodukcyjnym (z 14,1 % w 2009 r. do 18,9% w 2018 r.). Podobne tendencje występują w całym powiecie grudziądzkim. Jest to związane z powszechnym trendem starzenia się społeczeństwa.

Wykres 3. Udział procentowy poszczególnych grup wiekowych (2009-2018)

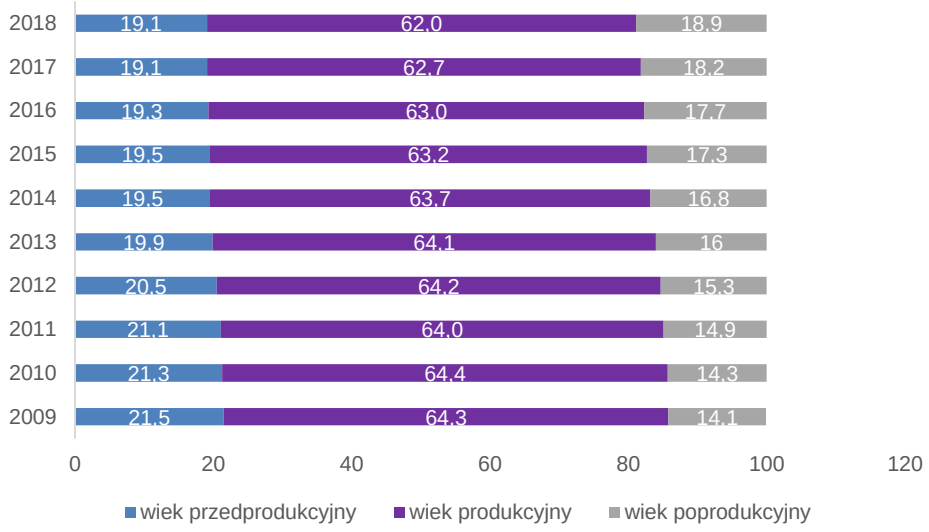

Źródło: *Opracowanie własne na podstawie danych z GUS, BDL*

2.1.4. Prognozy demograficzne

Prognozy demograficzne dla powiatu grudziądzkiego przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Prognozy demograficzne dla powiatu grudziądzkiego na lata 2020-2050

Prognoza dla 2020 roku						
Wiek	Miasta			Wsie		
	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
przedprodukcyjny	890	452	438	7010	3603	3407
produkcyjny	3230	1695	1535	22226	12009	10217
poprodukcyjny	1005	304	701	5373	1798	3575
Prognoza dla 2025 roku						
Wiek	Miasta			Wsie		
	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
przedprodukcyjny	841	422	419	6524	3334	3190
produkcyjny	3066	1601	1465	21800	11626	10174
poprodukcyjny	1103	377	726	6001	2280	3721
Prognoza dla 2030 roku						
Wiek	Miasta			Wsie		
	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
przedprodukcyjny	750	374	376	5 886	3 038	2 848
produkcyjny	2 992	1 548	1 444	21 542	11 321	10 221
poprodukcyjny	1 159	426	733	6 462	2 627	3 835
Prognoza dla 2035 roku						
Wiek	Miasta			Wsie		
	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
przedprodukcyjny	713	353	360	5564	2 876	2 688
produkcyjny	2 922	1 495	1 427	20 994	10 951	10 043
poprodukcyjny	1 177	457	720	6 709	2 813	3 896
Prognoza dla 2040 roku						
Wiek	Miasta			Wsie		
	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
przedprodukcyjny	690	343	347	5 239	2 709	2 530
produkcyjny	2 840	1 429	1 411	20 281	10 474	9 807
poprodukcyjny	1 194	492	702	6 967	3 046	3 921
Prognoza dla 2045 roku						
Wiek	Miasta			Wsie		
	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
przedprodukcyjny	680	335	345	4 982	2 576	2 406
produkcyjny	2 690	1 363	1 327	18 977	9 814	9 163
poprodukcyjny	1 262	528	734	7 636	3 394	4 242
Prognoza dla 2050 roku						
Wiek	Miasta			Wsie		
	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
przedprodukcyjny	674	331	343	4 760	2 461	2 299
produkcyjny	2 497	1 271	1226	17 557	9 120	8 437
poprodukcyjny	1 365	586	779	8 297	3 735	4 562

Źródło: *Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL*

Zaprezentowane powyżej prognozy wskazują, że w 2050 r. prognozowana liczba mieszkańców powiatu grudziądzkiego zmaleje o 11,54% w porównaniu z rokiem 2020. Spadek liczby mieszkańców będzie widoczny głównie na obszarach miejskich powiatu – o 12,99% w stosunku do

roku 2020. Natomiast na obszarach wiejskich tendencja będzie odwrotna – prognozuje się wzrost o 13,05%.

Wykres 4. Prognozy demograficzne dla powiatu grudziądzkiego na lata 2020-2050

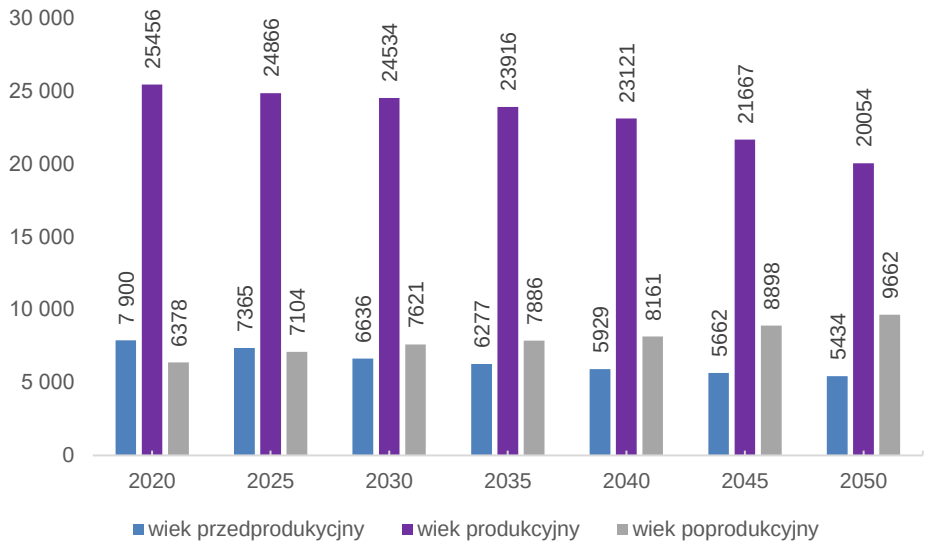

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Liczba mieszkańców miast i wsi powiatu grudziądzkiego w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym wykazuje tendencję spadkową. Prognozuje się, że wzrost nastąpi w grupie ludności w wieku poprodukcyjnym, co jest odzwierciedleniem ogólnokrajowego trendu starzenia się społeczeństwa.

Prognozy dla powiatu grudziądzkiego na lata 2020-2050 pokazują, że największa zmiana będzie miała miejsce w grupie osób w wieku poprodukcyjnym – wzrost o 51,49%. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym spadnie o około 31,22%, a w produkcyjnym o 21,22%. Trwający proces starzenia się społeczeństwa jest wynikiem korzystnych zjawisk, jakimi są: wydłużanie się trwania życia, postęp cywilizacyjny i poprawa jakości życia. Niepokój budzić może nie sam fakt wzrostu liczby starszych osób, co wzrost jej udziału w strukturze ludności, który spowodowany jest spadkiem udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym w strukturze demograficznej społeczeństwa.

2.2. Sfera społeczna

2.2.1. Kultura i sport

Kultura

Działalność w zakresie kultury na terenie Miasta i Gminy Łasin prowadzą:

1) Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Łasinie,
2) Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Łasin.

Miejsko – Gminny Ośrodek Kultury w Łasinie funkcjonuje od 1974 roku. Siedzibą instytucji jest budynek wybudowany na murach kościoła ewangelickiego, który należy do Parafii Ewangelicko – Augsburskiej w Grudziądzu. W 2013 roku dokonano gruntownego remontu elewacji zewnętrznej wraz z ociepleniem, w tym dachu, wymieniono stolarkę okienną. Obiekt jest dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych.

W administracji M-GOK w Łasinie jest teren nad jeziorem Zamkowym, na którym znajduje się Amfiteatr miejski wraz z infrastrukturą towarzysząca. Ze względu na stan techniczny oraz brak zaplecza estradowo - socjalnego, obiekt oraz cała infrastruktura służąca jego obsłudze winna zostać kompleksowo przebudowana.

Zdjęcie 1. Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Łasinie

Źródło: Opracowanie własne.

Ośrodek prowadzi działalność kulturalną na rzecz mieszkańców Miasta i Gminy Łasin polegającą na wspieraniu i promocji twórczości, edukacji i oświaty kulturalnej, działań i inicjatyw kulturalnych, ochronie dziedzictwa kulturowego, a w szczególności:

1) edukacji kulturalnej i wychowania przez sztukę,
2) gromadzenia, dokumentowania, tworzenia, ochrony i udostępniania dóbr kultury,
3) tworzenia warunków do rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego oraz zainteresowania wiedzą i sztuką,
4) rozpoznawania, rozbudzania i zaspakajania potrzeb oraz zainteresowań kulturalnych,
5) wyzwalania inicjatyw społecznych dla rozwoju kultury.

Statutową działalność MGOK realizuje na podstawie ramowego planu pracy opracowywanego na każdy rok.

W 2019 roku zorganizowano następujące wydarzenia:

1) XXVII Finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy – Łasin 2019. W ramach realizacji wydarzenia odbyły się: rejestracja sztabu WOŚP Łasin, rekrutacja wolontariuszy ze szkół z terenu MiG Łasin, organizacja koncertów, występów artystycznych i licytacji. Suma zebranych pieniędzy: 38.711,41 zł,
2) XXV Powiatowy Przegląd Widowisk Bożonarodzeniowych i Zapustnych Łasin 2019. Jest to impreza cykliczna pod patronatem Starostwa Powiatowego w Grudziądzu. Podczas imprezy wystąpiło 147 aktorów,
3) FERIE ZIMOWE – zintegrowane zajęcia dla dzieci i młodzieży obejmujące warsztaty plastyczne, wokalno-muzyczne, kulinarne, cyrkowe, świetlicowe, seanse filmowe i przedstawienia teatralne,
4) Dzień Babci i Dziadka – uroczystość okolicznościowa przygotowana przez dzieci z ogniska muzycznego - sekcji wokalnej dla seniorów z terenu miasta i gminy Łasin. Udział wzięło ok. 70 seniorów,
5) Powiatowy Przegląd Poezji „ZŁOTE USTA" Łasin 2019 dwudniowa impreza-eliminacje gminne oraz powiatowy przegląd, w których udział wzięło ok. 160 uczestników,
6) Rekolekcje wielkopostne – całodniowe prelekcje i seanse filmowe dla mieszkańców miasta i gminy Łasin we współpracy z Parafią Św. Katarzyny,
7) Wiosenne Warsztaty Wokalno – Estradowe dla sekcji wokalnej DeKa oraz zespołu NO NAME MGOK Łasin. Przygotowanie młodych wokalistów do festiwali i przeglądów muzycznych przez artystów, aktorów teatru muzycznego oraz trenerów wokalnych Ludmiłę Małecką i Artura Grudzińskiego – członków zespołu HAPPY END,
8) VII Festiwal Piosenki „WESOŁA NUTKA" Łasin 2019 – impreza przy współorganizacji z Kujawsko – Pomorskim Centrum Kultury w Bydgoszczy – eliminacje do Kujawsko – Pomorskiego Festiwalu Piosenki AWANS – Żnin 2019. W Festiwalu udział wzięło ponad 100 solistów w 4 kategoriach wiekowych oraz 5 zespołów wokalnych. Łącznie udział wzięło 185 artystów,
9) Konkurs plastyczny na najładniejszą ozdobę i kartkę wielkanocną. Do konkursu zgłoszono 106 prac,
10) Parafialny Dzień Dziecka - współorganizacja festynu polegająca na oprawie muzycznej, występach artystycznych i zabezpieczeniu technicznym imprezy,
11) XI OGÓLNOPOLSKI ZLOT MOTOCYKLOWY ŁASIN 2019. W jubileuszowym zlocie udział wzięło ok. 700 motocykli. Impreza ogólnopolska na którą również zjeżdżają motocykliści z zagranicy,
12) DNI ŁASINA 2019 – impreza promująca miasto i gminę Łasin: występy lokalnych zespołów, prezentacje stoisk firmowych, koncerty estradowe. W tym roku gwiazdą wieczoru była „CLEO",
13) LATO w MIEŚCIE – zintegrowane zajęcia dla dzieci i młodzieży obejmujące warsztaty plastyczne, wokalno-muzyczne, kulinarne, świetlicowe, plenerowe seanse filmowe i przedstawienia teatralne,
14) DOŻYNKI GMINNE ŁASIN 2019 – impreza plenerowa integrująca środowisko rolniczej hodowców. Scenariusz imprezy Święta plonów podzielony jest na dwie części: oficjalną (korowody dożynkowe, msza św. wystąpienia gości dożynek) oraz estradową (koncerty, występy artystyczno – folklorystyczne, konkursy, wystawy, prezentacje stoisk). Podczas Dożynek 2019 wystąpili: „Kundzia" – występ tańca ludowego oraz koncerty Disco – Polo: „MEJK", „SUMMER NIGHT i „MAXEL",
15) XIV DZIEŃ PAPIESKI – organizacja koncertu zespołu NO NAME z MGOK Łasin – oprawa muzyczna mszy w kościele p.w. Św. Katarzyny w Łasinie,
16) „PIERWSZA NOC w DOMU KULTURY" – projekt skierowany dla członków zespołu wokalnego „NO NAME" oraz sekcji plastycznej. Celem spotkania było m.in. zorganizowanie ciekawie spędzonego czasu, integracja i pogłębienie przyjacielskich relacji. Cały program zajęć zawierał nocleg z wyżywieniem, karaoke, projekcję filmu. Zorganizowano: „Warsztaty

Wokalno – Estradowe prowadzone przez Ludmiłę Małecką i Artura Grudzińskiego oraz Warsztaty Plastyczne –„MARTWA NATURA Łasin – Jesień 2019",

17) „POLSKA ZŁOTA JESIEŃ – KULTURALNIE" – MGOK Łasin zorganizował cykl imprez, spektakli, koncertów, imprez charytatywnych i okolicznościowych,
18) Oficjalne Obchody Święta Odzyskania Niepodległości – impreza okolicznościowa. W ramach obchodów Odzyskania Niepodległości odbył się koncert Zespołu Pieśni i Tańca „POLSKIE KWIATY",
19) Pokaz kulinarny „Baby, Babki, Babeczki" z udziałem KGW z terenu miasta i gminy Łasin,
20) Konkurs plastyczno – literacki pn. „Najpiękniejszy List do Świętego Mikołaja",
21) MIKOŁAJ w ŁASINIE cykliczna plenerowa impreza: koncerty, występy artystyczne, pokazy, konkursy, degustacje, spotkanie ze Świętym Mikołajem – prezenty dla każdego dziecka,
22) III Rejonowy Przegląd Kolęd i Pastorałek Diecezji Toruńskiej im. Ks. Witolda Weinbergera – Łasin 2019. W przeglądzie udział wzięło ponad 50 solistów oraz 7 zespołów wokalnych razem ok.160 artystów,
23) „Powitanie Jezuska w Żłóbeczku" – występy sekcji wokalnej DeKa Łasin działającej przy Domu Kultury w Łasinie.

Ponadto w MGOK Łasin prowadzona jest działalność artystyczna w następujących sekcjach:

1) Sekcja Plastyczna zajmująca się ogólnymi zagadnieniami z dziedziny plastyki. Podczas zajęć realizowane są następujące techniki plastyczne: rysunkowe, malarskie, powielania i druku, dekoracyjne na płaszczyźnie, wzbogacone. Udział w zajęciach biorą dzieci ze szkół z gminy Łasin. Uczestnicy biorą udział w konkursach plastycznych, w których zdobywają wyróżnienia oraz nagrody,
2) Sekcja wokalna – soliści. Wokaliści byli laureatami wielu nagród w festiwalach i przeglądach na szczeblu lokalnym jak i pozalokalnym,
3) Zespół wokalny NO NAME. Formacja od 2018 roku działa pod szyldem Miejsko – Gminnego Ośrodka Kultury w Łasinie,
4) Zespół Pozytywnie – (grający muzykę reggae – blues), który swoją amatorską działalność muzyczną rozpoczął we wrześniu 2009 roku pod patronatem Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Łasinie. Na początku zespół grał cover'owo, bazując na muzyce reggae, chociaż znaleźć w nim można było również elementy polskiego rocka lat 80., a także piosenki poetyckiej. Aktualnie zespół dołączył do swojego repertuaru kilka utworów autorskich, które są odzwierciedleniem obranego kierunku tworzenia jako pozytywnego przesłania niesionego poprzez tekst i muzykę.

Ośrodek wykonuje swoje zadania w szczególności poprzez:

1) prowadzenie wszechstronnej edukacji kulturalnej w różnych grupach wiekowych,
2) prowadzenie kół i zespołów zainteresowań wg zapotrzebowań środowiska,
3) organizowanie i prowadzenie konkursów, festiwali, przeglądów – poezji i piosenki,
4) organizowanie spektakli teatralnych, koncertów, wystaw, odczytów, spotkań – dla dzieci, młodzieży i starszych,
5) rozwijanie zainteresowań sztuką filmową – seanse filmowe „Kinomaniak",
6) organizowanie konkursów plastycznych „List do Świętego Mikołaja", „Konkurs na Najładniejszą Ozdobę Wielkanocną",
7) przygotowywanie różnorodnych ofert kulturalno-oświatowych,
8) promowanie osiągnięć kulturalno-oświatowych środowisku lokalnym oraz ponadlokalnym,
9) współpracę z Biblioteką Publiczną Miasta i Gminy Łasin w zakresie rozwijania zainteresowań czytelnictwem, wykorzystywania zbiorów do realizacji rozwoju form amatorskiej twórczości literackiej, gromadzenia, dokumentowania i ochrony dóbr kultury,
10) współpracę ze szkołami z terenu miasta i gminy Łasin w zakresie współorganizacji przeglądów i konkursów – konkurs piosenki europejskiej, festiwal piosenki i poezji patriotycznej, organizowania seansów filmowych: okolicznościowych, wielkopostnych oraz

podczas ferii zimowych, udostępnienia sali kinowej na spotkania z gośćmi zaproszonymi przez szkoły, czy zapewnienia oprawy muzycznej imprez okolicznościowych organizowanych przez szkoły,

11) współpracę z Kołem Historycznym im. Armii Krajowej działającym przy Szkole Podstawowej w Łasinie,
12) współpracę z Kołem Teatralnym Galimatias z Zespołu Szkół Ponadpodstawowych w Łasinie,
13) współpracę z Warsztatem Terapii Zajęciowej w Łasinie oraz Środowiskowym Domem Samopomocy w Łasinie: udostępnianie sali widowiskowej na spotkania okolicznościowe, prelekcje oraz seanse filmowe,
14) współpracę z Kołami Gospodyń Wiejskich z tereny miasta i gminy Łasin w zakresie organizacji pokazów kulinarnych dla Kół, promowania Kół podczas imprez plenerowych Dożynki Gminne, Mikołaj w Łasinie,
15) współpracę z Kościołem p.w. Św. Katarzyny w Łasinie w zakresie współorganizacji imprezy plenerowej Dzień Dziecka oraz organizacji seansów filmowych i spotkań z okazji rekolekcji wielkopostnych.

Jednostką kulturalną, która pozostaje w strukturze organizacyjnej Gminy, jest także **Biblioteka Publiczna** Miasta i Gminy Łasin. Siedziba Biblioteki mieści się w tym samym budynku co Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury. Obiekt jest również dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Biblioteka składa się z przestronnej wypożyczalni książek oraz czytelni. Księgozbiór w bibliotece obejmuje literaturę piękną, popularno – naukową oraz księgozbiór podręczny ze wszystkich dziedzin dla dzieci i dorosłych. W poniższej tabeli zestawiono najważniejsze informacje dotyczące Biblioteki Publicznej:

Tabela 3. Dane Biblioteki Publicznej na terenie Miasta i Gminy Łasin w 2019 roku

Stan księgozbioru	23 200
Liczba zakupionych książek ogółem	1 148
Zarejestrowani użytkownicy	1 227
Średnia dzienna liczba czytelników	37
Wypożyczenia	18 000

Źródło: Raport o stanie Gminy Miasto i Gmina Łasin za rok 2019

Od kwietnia 2019 roku biblioteka realizuje zadania biblioteki powiatowej. Na realizację zadań starostwo powiatowe przeznaczyło 10 000 zł.

Stałe spotkania organizowane w bibliotece to:

1) Dyskusyjny Klub Książki dla dorosłych – 10 osób – spotkania raz w miesiącu,
2) Dyskusyjny Klub Książki dla dzieci – 25 dzieci – spotkania raz w miesiącu,
3) Biblioterapia osób niepełnosprawnych – zajęcia dla uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej,
4) Lekcje biblioteczne „Historia nie musi być nudna" – cykl zajęć dla klasy V zakończone wycieczką na koniec roku szkolnego,
5) Lekcje biblioteczne dla przedszkolaków „Baśnie z różnych stron świata",
6) „Ferie w bibliotece" – codzienne zajęcia, w których wzięło udział 102 dzieci,
7) Krąg biblijny „Kobiety z Biblii" – 10 osób – spotkania raz w miesiącu,
8) Kodowanie na dywanie dla grup przedszkolnych – raz w miesiącu,
9) Realizacja autorskiego programu „Z dzieckiem w świat wartości" dla dzieci przedszkolnych.

Ponadto Biblioteka we współpracy z muzeum Polin organizuje akcję „Żonkil", we współpracy z Polską Akcją Humanitarną – „Dzień Wody", organizuje Noc Bibliotek, bierze udział Narodowym

Czytaniu, a także ściśle współpracuje ze wszystkimi szkołami oraz oddziałami przedszkolnymi z terenu Gminy.

We wszystkich lekcjach, warsztatach i spotkaniach zorganizowanych w 2019 r. wzięło udział 1497 osób.

Sport

Na terenie Miasta i Gminy Łasin istnieje wiele obiektów sportowych i placów zabaw, służących na co dzień mieszkańcom oraz gościom Gminy Łasin. Place zabaw i kompleksy boisk sportowych stwarzają szereg możliwości uprawiania sportu i aktywnego wypoczynku.

Od 1 stycznia 2017 roku Ośrodkiem skupiającym w mieście i gminie Łasin działania sportowe jest Stadion Miejski. Zasady funkcjonowania Stadionu Miejskiego określa Regulamin zatwierdzony przez Radę Miejską. W zasobach stadionu znajdują się:

1) boisko wielofunkcyjne pn. „Moje Boisko-Orlik 2012" - pow. 2473 m^2 (w tym boisko do piłki nożnej ze sztuczną trawą oraz boisko do gry w koszykówkę, tenis ziemny lub siatkówkę z poliuretanu),
2) boisko piłkarskie pełnowymiarowe o pow. 6 825 m^2 z automatycznym systemem nawadniania,
3) po zakończeniu modernizacji i przebudowy, w 2019 roku do użytku oddany został obiekt lekkoatletyczny z bieżnią poliuretanową, skocznią do skoku w dal i trójskoku, rzutnią do pchnięcia kulą, skocznią do skoku wzwyż oraz trybunami dla 300 osób.

Zdjęcie 2. Stadion Miejski w Łasinie

Źródło: Fanpage SM w Łasinie

Na Stadionie Miejskim odbywają się cyklicznie następujące imprezy:

1) Imprezy sportowe z okazji WOŚP,
2) Ferie zimowe na sportowo – podczas ferii odbywają się: turnieje tenisa stołowego, turnieje piłki nożnej chłopców 11-13 lat, turnieje piłki nożnej chłopców 14-16 lat,
3) Stadion Miejski współuczestniczy w organizacji I Półetapu I Etapu Międzynarodowego Wyścigu Kolarskiego Juniorów o Puchar Prezydenta Grudziądza z metą w Łasinie,
4) Turnieje piłki siatkowej plażowej,
5) Spartakiada Lekkoatletyczna, w której udział biorą szkoły podstawowe miasta i gminy Łasin. Najlepsi reprezentują gminę na zawodach szczebla powiatowego,
6) Dzień Dziecka, w którym uczestniczy ponad 100 dzieci z miasta i gminy Łasin. Łącznie w imprezie, w której czynny udział biorą również rodzice, bawi się ponad 300 osób,
7) Ogólnopolski Wyścig Kolarski Kryterium Uliczne o Puchar Burmistrza Miasta i Gminy Łasin. W wyścigu bierze udział szkółka kolarska prowadzona przez p. Krzysztofa Bartkowskiego w Zawdzie,
8) Bieg pod nazwą „Łasińska Siódemka". Jest to bieg na dystansie 7 km,

9) Stadion Miejski pomaga w organizacji Olimpiady Niepełnosprawnych. Jest to impreza cykliczna pod patronatem miejscowego Warsztatu Terapii Zajęciowej.
10) Ogólnopolskie zawody rzutowe dla młodzieży pod patronatem Burmistrza Miasta i Gminy Łasin pn. „Pierwszy krok". Głównym organizatorem zawodów jest PZW Rejon Łasin. W zawodach uczestniczy kilkudziesięciu zawodników z całej Polski, w tym reprezentanci Koła PZW Łasin.
11) Od 2020 roku Stadion Miejski jest regionalnym organizatorem Biegu Wilczym Tropem

Zdjęcie 3. Imprezy sportowe organizowane na terenie Miasta i Gminy Łasin

Źródło: *Urząd Miasta i Gminy Łasin*

Na terenie Miasta i Gminy Łasin działa również Ludowy Klub Sportowy „Piast", ściśle powiązany merytorycznie ze Stadionem Miejskim. Klub prowadzi 6 sekcji piłki nożnej i głównie nastawiony jest na szkolenie dzieci i młodzieży. Praca z młodzieżą przyniosła w 2019 roku wspaniały efekt w postaci nadanego przez PZPN Certyfikatu dla Szkółek Piłkarskich. Obecnie w Klubie szkoli się

ponad 100 młodych zawodników. Oprócz sekcji piłkarskich w Klubie jest również sekcja tenisa stołowego i sekcja trójboju siłowego, która odnosi międzynarodowe sukcesy.

Zdjęcie 4. Sekcje młodzieżowe LKS Piast Łasin

Źródło: *Urząd Miasta i Gminy Łasin*

Na terenie Miasta i Gminy Łasin znajdują się następujące obiekty sportowe, siłownie plenerowe i place zabaw:

1. Sale gimnastyczne:
   - sala gimnastyczna przy Zespole Szkół Publicznych w Łasinie,
   - sala gimnastyczna w Jankowicach,
   - salka gimnastyczna przy Szkole Podstawowej w Wydrznie,
   - salka gimnastyczna przy Szkole Podstawowej w Szonowie.
2. Boiska:
   - boiska wielofunkcyjne pn. „Moje Boisko-Orlik 2012”,
   - boisko piłkarskie pełnowymiarowe w Łasinie,
   - boisko wielofunkcyjne w Jankowicach,
   - boisko wielofunkcyjne przy Szkole Podstawowej w Szonowie,
   - boisko wielofunkcyjne przy Szkole Podstawowej w Wydrznie,
   - boisko do mini piłki nożnej przy Szkole Podstawowej w Zawdzie,
   - boisko do koszykówki i tenisa ziemnego przy Szkole Podstawowej w Zawdzie,
   - boisko do siatkówki przy Szkole Podstawowej w Zawdzie.
   - boisko piłkarskie niepełnowymiarowe z piłkochwytami oraz boisko do siatkówki plażowej w Nowych Mostach
   - boisko piłkarskie niepełnowymiarowe z piłkochwytami w Świętem
3. Place zabaw:
   - plac zabaw Nowe Jankowice,
   - plac zabaw Święte,
   - plac zabaw Łasin Wybudowanie,
   - plac zabaw Szynwałd,
   - plac zabaw przy Zespole Szkół Publicznych w Łasinie,
   - plac zabaw przy Szkole Podstawowej w Wydrznie,
   - plac zabaw przy Stadionie Miejskim.
   - plac zabaw przy ul. Wrzosowej w Łasinie
   - plac zabaw w Jankowicach
   - plac zabaw w Plesewie
   - plac zabaw w Goczałkach
4. Siłownie plenerowe
   - siłownia plenerowa na stadionie miejskim w Łasinie
   - siłownia plenerowa w Szczepankach
   - siłownia plenerowa w Plesewie

- siłownia plenerowa w Przesławicach
- siłownia plenerowa w Jakubkowie
- siłownia plenerowa w Bogdankach
- siłownia plenerowa OM Wybudowanie Łasińskie
- siłownia plenerowa w Szonowie

2.2.2. Edukacja

Sieć publicznych szkół podstawowych prowadzonych przez Miasto i Gminę Łasin oraz granice ich obwodów, od dnia 1 września 2019 roku, określa Uchwała Nr IX/71/2019 Rady Miejskiej Łasin z dnia 18 lipca 2019 r.

Przyjęte w powyższej uchwale rozwiązania były wynikiem diagnozy demograficznej Gminy. Prognozowana liczba uczniów w dotychczasowych obwodach szkół podstawowych nie dała podstaw do podjęcia decyzji o przekształceniu Gimnazjum Nr 2 w Jankowicach w szkołę podstawową. W związku z wprowadzoną reformą systemu oświaty, z dniem 31.08.2019 r. Gimnazjum Nr 2 w Jankowicach zakończyło swoją działalność. Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo oświatowe z dniem 1.09.2017r. dotychczasowe sześcioletnie szkoły podstawowe w Szonowie, Wydrznie i Zawdzie oraz Zespół Szkół Publicznych w Łasinie, składający się z dotychczasowej sześcioletniej szkoły podstawowej i dotychczasowego gimnazjum, przekształciły się w ośmioletnie szkoły podstawowe.

Tabela 6. Plan sieci publicznych szkół podstawowych prowadzonych przez Miasto i Gminę Łasin, a także granice obwodów tych szkół, od dnia 1 września 2019 r.

Lp.	Nazwa szkoły	Adres siedziby szkoły	Granice obwodu szkoły
1.	Szkoła Podstawowa w Łasinie	ul. Curie-Skłodowskiej 14, 86-320 Łasin	Bogdanki, Jakubkowo, Łasin, Łasin-Wybudowanie, Nogat, Nowe Błonowo, Nowe Mosty, Przesławice, Szczepanki
2.	Szkoła Podstawowa w Szonowie	Szonowo 81, 86-320 Łasin	Goczałki, Kozłowo, Plesewo, Szonowo, Święte
3.	Szkoła Podstawowa w Wydrznie	Wydrzno 9, 86-320 Łasin	Stare Błonowo, Szynwałd, Wydrzno
4.	Szkoła Podstawowa w Zawdzie	Zawda 14, 86-320 Łasin	Huta-Strzelce, Jankowice, Nowe Jankowice, Zawda, Zawdzka Wola

Źródło: bip.lasin.pl - załącznik do Uchwały Nr IX/71/2019 Rady Miejskiej Łasin z dnia 18 lipca 2019 r.

Wychowanie przedszkolne

Na terenie Miasta i Gminy Łasin działa jedno przedszkole publiczne – **Przedszkole Miejskie w Łasinie,** zlokalizowane przy Al. Młodości 1.

Do 2015 roku Przedszkole funkcjonowało w zbudowanym w 1982 r. w czynie społecznym budynku z płyt azbestowych. Ponieważ budynek nie spełniał podstawowych standardów i wymogów bezpieczeństwa zadecydowano o jego rozbiórce. Obiekt przedszkola zbudowany został w miejscu, w którym znajdował się dotychczasowy budynek. Jest to budynek parterowy, częściowo

podpiwniczony. Według projektu w budynku znajdować się miało 6 sal oddziałów przedszkolnych, sala rekreacyjna, stołówka, pomieszczenia kuchenne wraz z częścią magazynową, pomieszczenia administracyjne i gospodarcze. Budynek zaprojektowany i wybudowany został w okresie, w którym dzieci sześcioletnie miały obowiązkowo uczęszczać do I klasy szkoły podstawowej. Po zmianie przepisów w tym zakresie (dzieci sześcioletnie uczęszczają do przedszkola) zaistniała konieczność przekształcenia sali rekreacyjnej i szatni na sale oddziałów przedszkolnych. Do budynku przylega taras otwarty, przez który możliwe jest bezpośrednie wyjście z sal oddziałów przedszkolnych na teren placu zabaw. Budynek dostosowany jest do potrzeb osób niepełnosprawnych.

W roku szkolnym 2018/2019 do przedszkola w Łasinie uczęszczało 178 dzieci z całej gminy.

Zdjęcie 5. Przedszkole Miejskie w Łasinie

Źródło: Fanpage PM w Łasinie

Oddziały przedszkolne funkcjonują w szkołach podstawowych w Szonowie, Zawdzie i Wydrznie.

Począwszy od roku 2009, liczba dzieci zarówno w przedszkolu, jak i oddziałach przedszkolnych wzrasta. Kolejno jest to wzrost o 34,69% i 39,47%, w stosunku do roku 2018. Odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych edukacją przedszkolną w 2018 r. był wyższy niż w powiecie grudziądzkim (63,5%) i niższy niż województwie kujawsko-pomorskim (83,2%) i wyniósł 73,6%.

Szkoły podstawowe prowadzone przez Miasto i Gminę Łasin

1) **Szkoła Podstawowa w Łasinie**

Szkoła Podstawowa w Łasinie rozpoczęła swoją działalność w 1819 roku. Budynek, w którym szkoła się mieściła został sprzedany osobie prywatnej. W 1828 wybudowano nową szkołę, jej budynek istnieje do dzisiejszego dnia. Następnie podjęto kolejną decyzję o budowie nowej szkoły. W dniu 1.05.1960 roku wmurowano akt erekcyjny, a nową szkołę oddano do użytku 3.09.1962 roku. W 1983 roku nastąpiło przeniesienie szkoły do obecnego budynku. Mieściła się tutaj Zbiorcza Szkoła Gminna. Od 01.09.1999 roku w budynku szkoły rozpoczęło działalność Gimnazjum nr 1 w Łasinie. W dniu 01.09.2003 r. ze Szkoły Podstawowej w Łasinie i Gimnazjum Nr 1 w Łasinie utworzono Zespół Szkół Publicznych w Łasinie. W wyniku reformy ustroju szkolnego z dniem 1.09.2017 r. Zespół Szkół Publicznych w Łasinie przekształcony został w ośmioletnią Szkołę Podstawową w Łasinie,

w której do 31.08.2019 r. funkcjonowały klasy gimnazjalne. Budynek szkoły w roku 2019 przeszedł kompleksową termomodernizację.

W szkole znajduje się 26 klasopracowni, w większości wyposażonych w tablice interaktywne. Na terenie szkoły jest także biblioteka z czytelnią, dwie pracownie komputerowe, dwie świetlice, gabinet higienistki szkolnej, gabinet pedagogów oraz trzy sale do pracy z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Szkoła dysponuje stołówką i kuchnią, która wydaje około 250 obiadów dziennie. Przy szkole znajduje się pełnowymiarowa sala gimnastyczna, a także plac zabaw dla dzieci.

W roku szkolnym 2018/2019 do Szkoły Podstawowej w Łasinie uczęszczało 433 uczniów, uczących się w 21 oddziałach klasowych. Funkcjonuje jedna klasa sportowa.

Zdjęcie 6. Szkoła Podstawowa w Łasinie

Źródło: Fanpage SP w Łasinie

2) Szkoła Podstawowa w Szonowie

Szkoła Podstawowa w Szonowie jest ośmioklasową szkołą podstawową z oddziałem przedszkolnym. Szkoła powstała w latach 90 - tych XIX wieku. Mieściła się ona w nieistniejącym już dzisiaj parterowym budynku, obok dzisiejszej remizy Ochotniczej Straży Pożarnej. Po wyzwoleniu szkołę przeniesiono do sąsiedniej wsi - do Plesewa. W 1970 roku szkoła powróciła do Szonowa. Wtedy oddano do użytku nowy budynek szkolny, a w nim 6 sal lekcyjnych. Budynek nie miał sali gimnastycznej, centralnego ogrzewania, skanalizowanych sanitariatów. W tych warunkach szkoła pracowała przez 26 lat. W roku 1996 oddano do użytku dodatkowe skrzydło szkoły, w którym zlokalizowano: dwie sale lekcyjne, salę do gier i zabaw, bibliotekę, gabinet lekarski oraz łazienki.

Obecnie w budynku szkolnym znajdują się sale lekcyjne wyposażone w nowoczesny sprzęt multimedialny z tablicami interaktywnymi, rzutnikami, dostępem do Internetu, sala komputerowa wyposażona także w sprzęt multimedialny, pomieszczenia dla dzieci realizujących roczne obowiązkowe przygotowanie przedszkolne, pomieszczenie do zajęć terapeutycznych, świetlica, biblioteka, kuchnia i inne pomieszczenia charakterystyczne dla takiej placówki oraz teren wokół budynku, na którym znajduje się boisko do piłki nożnej, miejsce do gry w siatkówkę oraz plac zabaw, który powstał w ramach projektu MEN "Radosna szkoła". Budynek szkoły otoczony jest zielenią.

W roku szkolnym 2018/2019 do o Szkoły Podstawowej w Szonowie uczęszczało 101 uczniów i 15 wychowanków oddziału przedszkolnego.

Zdjęcie 7. Szkoła Podstawowa w Szonowie

Źródło: https://szkoszon.edupage.org/

3) Szkoła Podstawowa w Wydrznie

Szkoła Podstawowa w Wydrznie jest ośmioklasową szkołą podstawową z oddziałem przedszkolnym. Szkoła ma bardzo długą historię sięgającą 1906r. Obecnie szkoła jest zlokalizowana w dwóch budynkach szkolnych. W budynku oddanym do użytku w 1964r. znajduje się oddział przedszkolny, 2 sale lekcyjne, pracownia komputerowa, a także gabinet pedagoga, logopedy i pielęgniarki szkolnej. W 1999r. oddano do użytku nowy budynek szkolny, w którym znajduje się 6 sal lekcyjnych, sala gier i zabaw, miejsce zabaw dla uczniów klas I – III, świetlico – stołówka oraz biblioteka. Do dyspozycji szkoły jest także boisko oraz plac zabaw.

W roku szkolnym 2018/2019 do Szkoły Podstawowej w Wydrznie uczęszczało 69 uczniów i 12 wychowanków oddziału przedszkolnego.

Zdjęcie 8. Szkoła Podstawowa w Wydrznie

Źródło: http://lasin.pl/41/304-Szkola_Podstawowa_w_Wydrznie.html

4) Szkoła Podstawowa w Zawdzie

Szkoła Podstawowa w Zawdzie jest ośmioklasową szkołą podstawową z oddziałem przedszkolnym. Szkoła przed wybuchem II wojny światowej mieściła się w parterowym budynku z czerwonej cegły w centrum wsi. Od 1964 r. przeniosła się do piętrowego budynku po byłej Polskiej Straży Granicznej. Obecnie szkoła mieści się w budynku wybudowanym m.in. czynem społecznym w latach 90 XX wieku. Do użytku szkolnego oddana została 13 grudnia 1993 roku. W minionych latach budynek szkolny był remontowany i modernizowany. Na terenie szkoły, który zajmuje 1,5 hektara w 2006 roku wybudowana została biologiczna oczyszczalna ścieków. Spełnia ona potrzeby szkoły i 4 mieszkań znajdujących się w budynku szkolnym. W szkole znajduje się 9 sal lekcyjnych, wszystkie wyposażone w nowoczesny sprzęt multimedialny z tablicami interaktywnymi, rzutnikami, dostępem do Internetu, sala komputerowa wyposażona także w sprzęt multimedialny, pomieszczenia dla dzieci realizujących roczne obowiązkowe przygotowanie przedszkolne, pomieszczenie do zajęć terapeutycznych, świetlica, biblioteka, kuchnia i inne pomieszczenia charakterystyczne dla takiej placówki oraz teren wokół budynku, na którym znajduje się boisko do piłki nożnej, miejsce do gry w siatkówkę oraz plac zabaw, który powstał w ramach projektu MEN "*Radosna szkoła*". Szkołę otacza zieleń zasadzona i pielęgnowana przez całą społeczność szkolną.

W roku szkolnym 2018/2019 do Szkoły Podstawowej w Zwadzie uczęszczało 75 uczniów i 25 wychowanków oddziału przedszkolnego.

Zdjęcie 9. Szkoła Podstawowa w Zawdzie

Źródło: http://lasin.pl/41/305-Szkola_Podstawowa_w_Zawdzie.html

Szkoły Podstawowe w Szonowie, Wydrznie i Zawdzie są małymi, wiejskimi ale nowoczesnymi szkołami. Dobra baza szkół i niewielka liczebność klas pozwalają na pracę w przyjaznej, prawie rodzinnej atmosferze, na traktowanie każdego ucznia indywidualnie, co ma wpływ na jego wszechstronny i harmonijny rozwój.

Szkoły na terenie gminy to nie tylko siedziby procesów edukacyjnych, są one także ważnymi ogniwami w życiu kulturalnym, sportowym i codziennym miejscowości.

Poniższe tabele prezentują szczegółowe informacje na temat rodzajów i liczby placówek oświatowych oraz ich wychowanków.

Tabela 4. Rodzaje i liczba placówek edukacyjnych oraz ich uczniów (2010-2019)

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Wychowanie przedszkolne										
Liczba przedszkoli	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Liczba wychowanków w przedszkolach	147	152	162	172	175	173	200	195	198	198
Liczba nauczycieli w przedszkolach [etat]	8,73	8,39	8,21	8,18	8,17	9,39	11,37	13,51	11,52	14,75
Liczba oddziałów przedszkolnych „0”	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Liczba dzieci w oddziałach przedszkolnych „0”	47	52	58	64	56	60	55	48	53	52
Liczba nauczycieli w oddziałach „0” [etat]	3,15	3,20	4,15	3,15	3,29	3,60	3,30	3,35	4,26	5,10
Szkolnictwo podstawowe										
Liczba szkół podstawowych	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Liczba uczniów w szkołach podstawowych	554	575	528	519	541	582	548	633	711	678
Liczba nauczycieli w szkołach podstawowych [etaty]	53,99	57,74	53,92	50,86	52,38	51,98	52,00	63,22	74,00	81,30
Szkolnictwo gimnazjalne										
Liczba gimnazjów	2	2	2	2	2	2	2	1	1	-
Liczba uczniów w gimnazjach	374	342	313	283	276	249	243	154	82	-
Liczba nauczycieli w gimnazjach [etaty]	36,05	38,22	36,00	36,00	32,50	32,00	34,11	22,39	15,12	-

Źródło: *Opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Informacji Oświatowej (stan na dzień 30 września)*

Tabela 5.Liczba uczniów i oddziałów w poszczególnych szkołach w roku szkolnym2019/2020

L.p.	Szkoła	Rok szkolny 2019/2020				
		Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Średnio ucz. w klasie	Oddziały „O”	
					Liczba uczniów	Liczba oddziałów
1.	Szkoła Podstawowa w Łasinie	433	21	20,62	-	-
2.	Szkoła Podstawowa w Szonowie	101	8	12,63	15	1
3.	Szkoła Podstawowa w Zawdzie	75	8	9,38	25	1
4.	Szkoła Podstawowa w Wydrznie	69	8	8,63	12	1
	Razem:	678	45	15,07	52	3

Źródło: *Opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Informacji Oświatowej (stan na dzień 30 września)*

Tabela 9. Liczba uczniów w poszczególnych klasach w roku szkolnym 2019/2020

Klasa	Rok szkolny 2019/2020
Klasa I	84
Klasa II	84
Klasa III	94
Klasa IV	51
Klasa V	98
Klasa VI	105
Klasa VII	86
Klasa VIII	76

Źródło: *Opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Informacji Oświatowej (stan na dzień 30 września)*

Wyniki sprawdzianów i egzaminów

Poniższe tabele przedstawiają wyniki egzaminu ósmoklasisty oraz egzaminu gimnazjalnego w roku szkolnym 2018/2019.

Tabela 6. Średnie wyniki sprawdzianu ósmoklasisty w roku szkolnym 2018/2019

	Miasto i Gmina Łasin	Powiat grudziądzki	Województwo kujawsko-pomorskie	Kraj
Język polski	56	58	60	63
Matematyka	33	37	41	45
Język angielski	51	47	55	59
Język niemiecki	39	39	33	42

Źródło: *Opracowanie własne na podstawie raportów OKE w Gdańsku i CK*

Tabela 7. Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego w roku 201

	Miasto i Gmina Łasin	Powiat grudziądzki	Województwo kujawsko-pomorskie	Kraj
Część humanistyczna				
Język polski	57	58	61	63
Historia i wiedza o społeczeństwie	50	52	57	59
Część matematyczno-przyrodnicza				
Matematyka	31	33	40	43
Przedmioty przyrodnicze	45	44	47	49

Język angielski				
Poziom podstawowy	63	56	65	68
Poziom rozszerzony	49	40	49	53
Język niemiecki				
Poziom podstawowy	55	49	45	51
Poziom rozszerzony	31	26	38	43
Język rosyjski				
Język rosyjski	41	41	47	59

Źródło: *Opracowanie własne na podstawie raportów OKE w Gdańsku i CKE*

Z powyższych zestawień wynika, że wyniki egzaminów uczniów uczących się w szkołach na terenie Gminy są w większości przypadków niższe niż średnia dla powiatu, województwa i kraju. Wyjątek stanowią języki obce, w szczególności język niemiecki. Taka tendencja utrzymuje się na terenie Gminy od kilku lat.

Sytuacja demograficzna a edukacja

Od wielu lat niż demograficzny powoduje sukcesywne zmniejszanie się liczby uczniów w szkołach. W roku szkolnym 2018/2019 w stosunku do roku szkolnego 2004/2005 liczba uczniów zmniejszyła się o prawie 45%.Tendencje te obrazuje poniższa tabela.

Tabela 8. Liczba uczniów w szkołach w latach 2004/2005 – 2019/2020

Szkoła	Liczba uczniów w roku szkolnym															
	2004/ 2005	2005/ 2006	2006/ 2007	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	2018/ 2019	2019/ 2020
SP Zawda	119	104	110	102	97	94	82	80	72	64	66	72	64	72	79	75
SP Szonowo	122	116	110	97	89	73	72	71	73	73	72	80	83	95	110	101
SP Wydrzno	100	96	91	86	75	70	64	70	67	69	71	73	65	67	72	69
SP Łasin	405	393	386	385	375	349	336	354	316	313	332	357	336	399	450	433
Razem szkoły podstawowe	**746**	**709**	**697**	**670**	**636**	**586**	**554**	**575**	**528**	**519**	**541**	**582**	**548**	**633**	**711**	**678**
G1 Łasin/ SP Łasin oddz. gimnazj.	297	274	266	231	227	225	238	223	207	190	183	156	162	**97**	**54**	**-**
G 2 Jankowice	183	180	166	153	137	143	136	119	106	93	93	93	81	**57**	**28**	**-**
Razem gimnazja	**480**	**454**	**432**	**384**	**364**	**368**	**374**	**342**	**313**	**283**	**276**	**249**	**243**	**154**	**82**	-
Ogółem	**1226**	**1163**	**1129**	**1054**	**1000**	**954**	**928**	**917**	**841**	**802**	**817**	**831**	**791**	**787**	**793**	**678**
Różnica w stosunku do roku poprzedniego	-	**- 63**	**- 34**	**- 75**	**- 54**	**- 46**	**- 26**	**- 11**	**- 76**	**- 39**	**+ 15**	**+ 14**	**- 40**	**- 4**	**+6**	**- 115**

2.2.3. Pomoc społeczna

Charakterystycznym wyznacznikiem położenia ekonomicznego mieszkańców Gminy jest skala świadczonej pomocy społecznej. Jednostką organizacyjną Miasta i Gminy Łasin zapewniającą usługi w zakresie pomocy społecznej jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łasinie. Jako jednostka organizacyjna funkcjonuje od 1990 roku. Ośrodek realizuje zadania wynikające z ustawy z dnia 12.03.2004 o pomocy społecznej.

Adresatami MGOPS są najczęściej osoby bezrobotne, niepełnosprawne i długotrwale chore. Pomoc społeczna udzielana jest w formie świadczeń pieniężnych:

- zasiłek stały,
- zasiłek okresowy,
- zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy,
- zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie,
- pomoc dla rodzin zastępczych,
- pomoc na usamodzielnienie się oraz kontynuowanie nauki,
- świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla uchodźców,

oraz niepieniężnych:

- praca socjalna,
- bilet kredytowy,
- składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- składki na ubezpieczenie społeczne,
- pomoc rzeczowa,
- sprawienie pogrzebu,
- schronienie,
- posiłek,
- niezbędne ubranie,
- usługi opiekuńcze i wychowawcze.

W 2019 do działu pomocy społecznej wpłynęło 777 wniosków o pomoc. Pomocą objęto 222 rodzin i 665 osób w rodzinach.

Z ustawy o pomocy społecznej osoby samotne jak i rodziny korzystały z różnych form wsparcia. Wypłacono zasiłki stałe, okresowe, celowe, celowe specjalne, zasiłki celowe w ramach programu wieloletniego „Posiłek w szkole i w domu na lata 2019-2023".

Ubezpieczeniem zdrowotnym objęto 21 osób pobierające zasiłki stałe. 5 osób z terenu Gminy przebywało w Domu Pomocy Społecznej w Grudziądzu, 1 osobę skierowano do schroniska dla bezdomnych. Usługami opiekuńczymi było objętych 14 osób, w tym 6 osób z zaburzeniami psychicznymi. Jedno dziecko otrzymało pomoc w formie rehabilitacji. Dożywianiem objętych było 203 dzieci. Przedłużono pobyt 25 podopiecznym Środowiskowego Domu Samopomocy w Łasinie. W ramach „Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020" współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD) korzystały 373 osoby.

Realizując ustawę o przeciwdziałaniu przemocy oraz Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Miasta i Gminy Łasin na lata 2019-2023, ośrodek prowadził obsługę techniczno-organizacyjną zespołu interdyscyplinarnego i był realizatorem programu. Procedura „Niebieskiej karty" prowadzona była w 25 rodzinach.

W ramach struktury MGOPS funkcjonował Klub Integracji Społecznej, który współpracował z Powiatowym Urzędem Pracy w Grudziądzu, organizując wspólnie kierowanie na prace publiczne i staże. 8 osób korzystających z pomocy zostało skierowanych do wykonywania prac społecznie użytecznych, na okres 3 miesięcy. Pracownik Klubu Integracji Społecznej uczestniczył w spotkaniach

Powiatowego Zespołu Ekonomii Społecznej. We współpracy z PCK w Grudziądzu w ramach projektu „Pogodna jesień" z terenu Miasta i Gminy Łasin objętych zostało wsparciem 13 osób niesamodzielnych po 60 roku życia.

W 2019 roku z programu Senior + Gmina otrzymała dofinansowanie na utworzenie i wyposażenie Klubu Senior + na kwotę 143 492,19 zł zł, wkład własny ze środków gminy wyniósł 35 873,05 zł. Klub został utworzony w budynku Świetlicy Wiejskiej w Starym Błonowie i będzie działał w strukturach ośrodka. Klub Seniora działa również w mieście Łasin przy ul. Dworcowej 2.

Realizując ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz Gminny Program Wspierania Rodziny w Mieście i Gminie Łasin na lata 2016-2018 na wniosek pracowników socjalnych lub sądu, objęto pomocą 22 rodziny z problemami opiekuńczo –wychowawczymi, z którymi pracują zatrudnieni asystenci rodziny.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łasinie został upoważniony do realizacji zadań wynikających z innych ustaw: jak ustawy o świadczeniach rodzinnych, o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem" oraz ustawy o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów.

W ramach wyżej wymienionych ustaw zostały przyznane w 2019 r. zasiłki rodzinne z dodatkami. Liczba wypłaconych świadczeń wyniosła 12 501.

W Miejsko Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Łasinie 2018r. z ustawy o pomocy państwa w wychowaniu dzieci czyli 500+ zrealizowano wypłatę 11.508 świadczeń z tego tytułu, a realizacją programu „Dobry start" zostało objętych 995 dzieci.

Wydano 352 decyzje przyznające stypendium, złożono i wydano decyzję na dodatki mieszkaniowe dla 242 osób i dodatki energetyczne na złożone 143 wnioski.

O wydanie „ Karty Dużej Rodziny" wpłynęło 199 wniosków.

Gmina dopłaca do pobytu 15 dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych i 4 osób z terenu gminy w pieczy zastępczej.

W 2019 roku Ośrodek kontynuował zadania wynikające z ustaw, Uchwał Rady Miejskiej Łasin, porozumień i brał udział w konkursach ogłaszanych przez ministerstwo. Kontynuowana jest realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta i Gminy Łasin na lata 2014-2020 oraz realizacja gminnych programów. Istotą Strategii jest zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców Miasta i Gminy Łasin, a w szczególności grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Tabela 9. Liczba osób/rodzin korzystających z pomocy społecznej wg powodów trudnej sytuacji życiowej na terenie Miasta i Gminy Łasin w latach 2010, 2014, 2019.

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin			Liczba osób w tych rodzinach		
	2010	2014	2019	2010	2014	2019
Ubóstwo	306	344	140	1158	1204	476
Sieroctwo	0	0	0	0	0	0
Bezdomność	1	1	1	1	1	1
Potrzeba ochrony macierzyństwa	85	79	47	509	467	271
Bezrobocie	321	337	148	1251	1210	501
Niepełnosprawność	80	103	57	280	333	144
Długotrwała choroba	138	168	100	494	575	261

Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, w tym:	66	33	31	292	157	154
- rodziny niepełne	52	6	13	197	23	45
- rodziny wielodzietne	7	2	3	49	11	30
Alkoholizm	16	9	5	58	33	18
Narkomania	1	0	0	1	0	0
Trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego	3	1	2	3	3	3
Przemoc w rodzinie	0	11	5	0	53	20
Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	1	0	0	2	0	0
Zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa	1	1	1	1	4	2
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy	0	0	0	0	0	0
Klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0	0

Źródło: *Opracowanie własne na podstawie danych z Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łasinie*

Wykres 5. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2010-2019

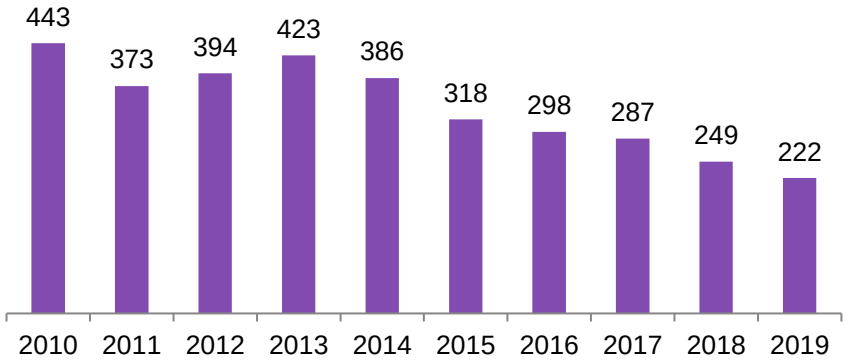

Źródło: *Opracowanie własne na podstawie danych z Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łasinie*

Tabela 10. Kwoty udzielonych świadczeń pomocy społecznej w Gminie w 2019 r.

Forma pomocy	Kwota świadczeń (zł)
Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi	58 102,36
Zasiłki stałe ogółem	111 384,12
Zasiłki okresowe ogółem	342 647,40
Schronienie	4 170,00
Posiłek	117 418,00
Usługi opiekuńcze ogółem	64 683,69
Inne zasiłki celowe i w naturze ogółem	111 232,00

Źródło: *Opracowanie własne na podstawie danych z Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łasinie*

Na terenie Miasta i Gminy Łasin funkcjonuje również Środowiskowy Dom Samopomocy. Działa on od 23.09.1996 roku. Przeznaczony jest dla 25 podopiecznych wg rozporządzenia z 9.12.2010 r. Typ Domu AB. Jest zadaniem zleconym dla gminy Łasin. Dom spełnia standaryzację dla tego typu Domów. Zatrudnionych jest tam 9 osób na 8,25 etatu. Dodatkowo na umowę o świadczenie usług pracuje 2 lekarzy (psychiatra, internista).

Zdjęcie 10. Środowiskowy Dom Samopomocy

Źródło: Fanpage SDS w Łasinie

W 2019 r. opieką Środowiskowego Domu Samopomocy objętych jest 20 podopiecznych, którzy dowożeni są z terenu miasta i gminy Łasin z następujących miejscowości: Zawdzka Wola, Nowe Jankowice, Szonowo, Wydrzno, Szynwałd, Nowe Błonowo, Szczepanki i Łasin.

ŚDS w 2019 roku realizował swoje zadania zgodnie z ustawą o ochronie zdrowia psychicznego i ustawą o pomocy społecznej.

Możliwość wyjścia z domu, poznania nowych ludzi, zobaczenia nowych miejsc jest dla osób niepełnosprawnych niezmiernie ważna. Na co dzień nie mają bowiem takich okazji. Uczestnictwo w zajęciach ŚDS sprawiło, że stali się bardziej otwarci, samodzielni, lepiej radzą sobie w otaczającej rzeczywistości, ułatwiło im to kontakt ze środowiskiem zewnętrznym, zmieniają się ich zachowania na bardziej efektywne społecznie, pozbywają się zahamowań w komunikowaniu się z osobami odwiedzającymi Dom. Stają się aktywni w imprezach wyjazdowych, chętnie prezentują swoje umiejętności.

Widząc choćby niewielkie, pozytywne zmiany w funkcjonowaniu osób niepełnosprawnych działalność Domu jest bardzo potrzebna dla tej grupy osób oraz ma ogromny wpływ na umocnienie pozycji osoby zaburzonej psychicznie i niepełnosprawnej intelektualnie w rodzinie i społeczeństwie. Uczestnicy jak i ich rodziny otrzymują wsparcie w zakresie rozwiązywania problemów zdrowotnych, problemów występujących w życiu rodzinnym, w załatwianiu spraw urzędowych. Pomocą służą: psycholog, psychiatra, pracownik socjalny, pedagog, terapeuci. Dzięki prowadzonej terapii zostają

wyrównane deficyty rozwojowe, uczestnicy nabywają wiele umiejętności pozwalających im uczestniczyć w życiu społecznym, zarówno w placówce jak i poza nią. Rehabilitacja prowadzona w ŚDS umożliwia uczestnikom utrzymywanie lub poprawę kondycji, sprawności ruchowej, manualnej. Wizyty i imprezy integracyjne na zewnątrz spowodowały wzrost zainteresowania środowiska lokalnego i nie tylko działalnością Domu.

W ramach działalności Domu realizowane są różnego rodzaju zajęcia. Przykładowo podczas zajęć komputerowych uczestnicy uczą się pisać pisma do różnych instytucji, grać w gry komputerowe, czytać informacje różnych stron internetowych.

W celu poprawy jakości zajęć w 2018 roku zostały zakupione pomoce dydaktyczne, sprzęt rekreacyjny, sprzęt gospodarstwa domowego – kuchenka indukcyjna do pracowni kulinarnej, elektronarzędzia – piła kątowa do wycinania ramek. Sala komputerowa została wyposażona w nowe urządzenie wielofunkcyjne, z którego mogą korzystać uczestnicy i pracownicy. Zostały również zakupione nowe meble ogrodowe (stoły, krzesła oraz parasole). ŚDS posiada także samochód 9-osobowy do przewozu osób niepełnosprawnych.

Na co dzień ŚDŚ współpracuje z instytucjami, stowarzyszeniami, szkołami z terenu Miasta i Gminy Łasin oraz instytucjami i przedsiębiorcami z powiatu grudziądzkiego.

2.2.4. Ochrona zdrowia

Na terenie Gminy Łasin funkcjonuje jeden podmiot leczniczy, zarządzany przez Gminę w skład, którego wchodzą:

1) Szpital SPZOZ w Łasinie, ul. Grudziądzka 2,
2) Zakład Opieki Długoterminowej w Łasinie, ul. Kościuszki 22,
3) Przychodnia Rejonowa w Łasinie, ul. Radzyńska 4.

Podmiot leczniczy świadczy następujące usługi medyczne:

- w zakresie lecznictwa zamkniętego:
  Leczenie schorzeń z dziedziny chorób wewnętrznych z uwzględnieniem chorób układu krążenia, układu oddechowego, krwiotwórczego, układu ruchu, leczenia cukrzycy, wykonywane są zabiegi operacyjne schorzeń jamy brzusznej, żołądka, dwunastnicy, przepuklin, kamicy żółciowej, żylaków, tarczycy, leczone są schorzenia przewodu pokarmowego, niedokrwienie miażdżycowe kończyn dolnych, stopa cukrzycowa, zakrzepowe zapalenie żył. Kontynuowane jest leczenie po pobycie na oddziałach ostrych, polegające na stałej opiece lekarskiej i pielęgniarskiej, leczenie chorób przewlekłych po udarach mózgu, niewydolności krążeniowej czy demencji starczej w stanie apalicznym,
- w zakresie lecznictwa otwartego:
  W skład podstawowej opieki zdrowotnej wchodzą gabinety lekarzy POZ, gabinet lekarza POZ dla dzieci, gabinet zabiegowy, punkt szczepień, gabinet pielęgniarek środowiskowych, gabinet medycyny szkolnej.

W Przychodni SP ZOZ Łasin funkcjonują również poradnie stomatologiczne dla osób starszych i dzieci oraz gabinet protetyki stomatologicznej.

W ramach centrum diagnostyki podstawowej działają: laboratorium analityczne, pracownia rtg, pracownia usg, pracownia ekg. Wykonywane są również ambulatoryjne porady i zabiegi w specjalistycznej i podstawowej opiece zdrowotnej, jak również podstawowe badania diagnostyczne.

Liczba pacjentów w 2018 roku, korzystających z usług świadczonych w ramach podstawowej opieki zdrowotnej to 8088 osób, zaś liczba udzielonych świadczeń zdrowotnych to 37 413 porad w ramach podstawowej opieki zdrowotnej. Porady te dotyczyły najczęściej samoistnego nadciśnienia i zaburzenia przemian lipidów i inne lipidemie.

Liczba porad udzielonych w 2018 roku w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (porady lekarskie) wynosiła 45 942.

W szpitalu, zarządzanym przez SP ZOZ Łasin było 35 łóżek krótkoterminowych (20 łóżek oddziału wewnętrznego i 15 łóżek oddziału chirurgicznego), w ciągu roku z usług szpitala skorzystały 893 osoby, a średni czas hospitalizacji wynosił 7 dni. Liczba zgonów w 2018 roku w szpitalu wyniosła 16.

W zakładzie opieki długoterminowej, zarządzanym przez SP ZOZ Łasin były 34 łóżka, w ciągu roku z usług zakładu skorzystało 87 osób. Liczba zgonów w 2018 roku w zakładzie wyniosła 51.

W sytuacjach bardziej specjalistycznej pomocy lekarskiej mieszkańcy korzystają z usług świadczonych przez Szpital Specjalistyczny w Grudziądzu, bądź szpitale regionalne w Bydgoszczy i Toruniu.

Tabela 11. Liczba porad zdrowotnych udzielonych na terenie Miasta i Gminy Łasin (2010-2018)

Podstawowa Opieka Zdrowotna									
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Podstawowa opieka zdrowotna - porady	28 722	34 379	28 753	31 641	32 402	35 388	36 384	36 500	37 413
Ambulatoryjna opieka zdrowotna - porady lekarskie	-	-	38 193	41 121	41 646	44 323	45 131	45 349	45 942

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

W Gminie funkcjonują 3 apteki (wszystkie na terenie miasta).

2.3. Gospodarka

2.3.1. Podmioty Gospodarcze

Działalność w formie jednoosobowej działalności gospodarczej prowadzą na terenie Miasta i Gminy Łasin według stanu na koniec 2019 r. 393 osoby. Liczba przedsiębiorstw prowadzonych w tej formie w okresie ostatnich 5 lat utrzymuje się w zasadzie na niezmiennym poziomie.

Wykres 6. Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON

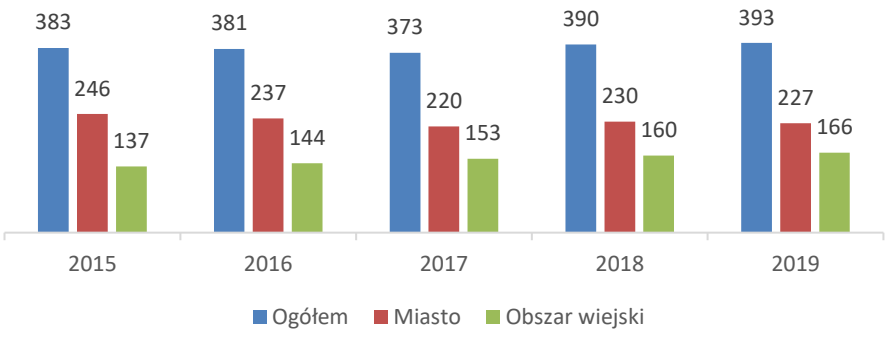

Źródło: *Opracowanie własne na podstawie danych z GUS, BDL*

Ponadto w Gminie działają 32 firmy wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego. W porównaniu do roku 2015, liczba firm wpisanych do KRS spadła o 5 podmiotów.

Wykres 7. Przedsiębiorstwa wpisane do KRS

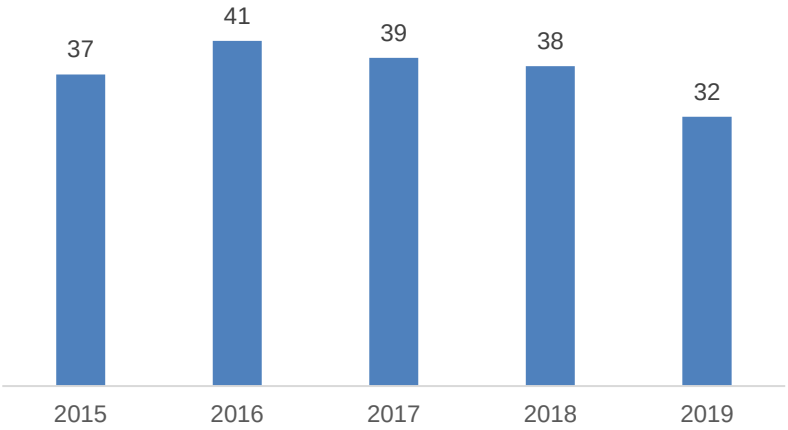

Źródło: *Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Łasin*

Na terenie Miasta i Gminy Łasin najmniej jest przedsiębiorstw działających w branży: rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – 5%. Przedsiębiorstw tych jest mało, ale w większości są to gospodarstwa wielkoobszarowe. Dobrze rozwija się branża do której zalicza się przemysł i budownictwo – 38% firm.

Wykres 8. Podział przedsiębiorstw wg grup sekcji prowadzonej działalności (2018)

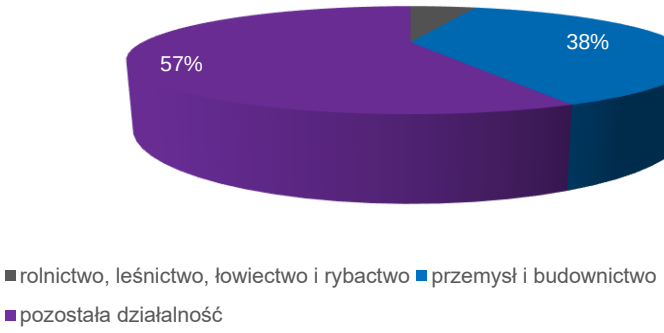

Źródło: *Opracowanie własne na podstawie danych z GUS, BDL*

Do najważniejszych przedsiębiorstw działających na terenie Gminy należy zaliczyć takie firmy jak:

- Wytwórnia Opakowań Blaszanych „Beczkopol" Sp. z o.o.,
- Przedsiębiorstwo Handlowo-Transportowe BESPOL Sp. z o.o.,
- Młyny Szczepanki Sp. z o.o.,
- Gospodarstwo Rolne - Andrzej Michalczyk,
- Stadnina Koni „Nowe Jankowice" Sp. z o.o.,
- Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna Sprawiedliwość Hermanowo,
- Zakład Gospodarki Komunalnej w Łasinie Sp. z o.o.,
- Zakład Produkcyjno-Handlowy SEKURA M.K. Fladrowscy Spółka Jawna,
- Przedsiębiorstwo Eksploatacji Rurociągów Naftowych PRZYJAŹŃ S.A.
- Stacja Pomp Szonowo.

Są to najwięksi pracodawcy w Gminie.

2.3.2. Rolnictwo i leśnictwo

Jednym z potencjałów Miasta i Gminy Łasin jest wysoka jakość tutejszych gleb. Gmina posiada jedne z najlepszych w powiecie grudziądzkim warunków przyrodniczych do prowadzenia działalności rolniczej.

Poniżej przedstawia się wykaz gruntów stanowiących własność Miasta i Gminy Łasin, pogrupowanych wg użytków wskazanych w ewidencji gruntów.

Tabela 12. Wykaz gruntów stanowiących własność Miasta i Gminy Łasin

Lp.	Przeznaczenie użytkowe gruntów stanowiących własności Miasta i Gminy Łasin	Powierzchnia Gruntów
I	Użytki rolne	113,8129
1	Grunty orne	69,9820
2	Sady	2,8020
3	Łąki	4,8369
4	Pastwiska	3,4885
5	Grunty rolne zabudowane	4,2608
6	Rowy melioracyjne	28,4427
II	Grunty leśne	10,4889
1	Lasy	0,9500
2	Grunty zadrzewione i zakrzewione	9,1886
III	Grunty zabudowane i zurbanizowane	201,3482
1	Tereny mieszkalne	4,4946
2	Tereny przemysłowe	11,3409
3	Tereny zabudowane pozostałe	10,1698
4	Tereny rekreacyjno -wypoczynkowe	12,3502
5	Drogi	162,7427
6	Użytki kopalne	0,2500
IV	Tereny różne	0,0548
V	Nieużytki	23,2408
Razem powierzchnia gruntów [ha]		**348,5953**

Źródło: Raport o stanie Gminy za 2019 r.

W ogólnej strukturze gruntów Miasta i Gminy Łasin użytki rolne stanowią 84%, lasy niespełna 5%, a pozostałe grunty to tereny zabudowane i nieużytki.

2.3.3. Rynek pracy

Wskaźnik pracujących wyrażony liczbą osób pracujących w przeliczeniu na 1000 ludności w 2018 r. dla Miasta i Gminy Łasin wyniósł 139 os. i był niższy niż wskaźnik dla powiatu grudziądzkiego (143 osoby). W porównaniu z rokiem 2014 nastąpił spadek liczby osób pracujących na tym obszarze o 6 osób, natomiast w odniesieniu do roku 2009 nastąpił wzrost liczby osób pracujących o 15 osób. Wskaźnik pracujących jest znacząco wyższy na obszarze miejskim Gminy i wynosił w 2018 r. 212 osób, natomiast na terenie wiejskim – 87 osób.

Wykres 9. Pracujący na 1000 ludności w latach 2009, 2014, 2018

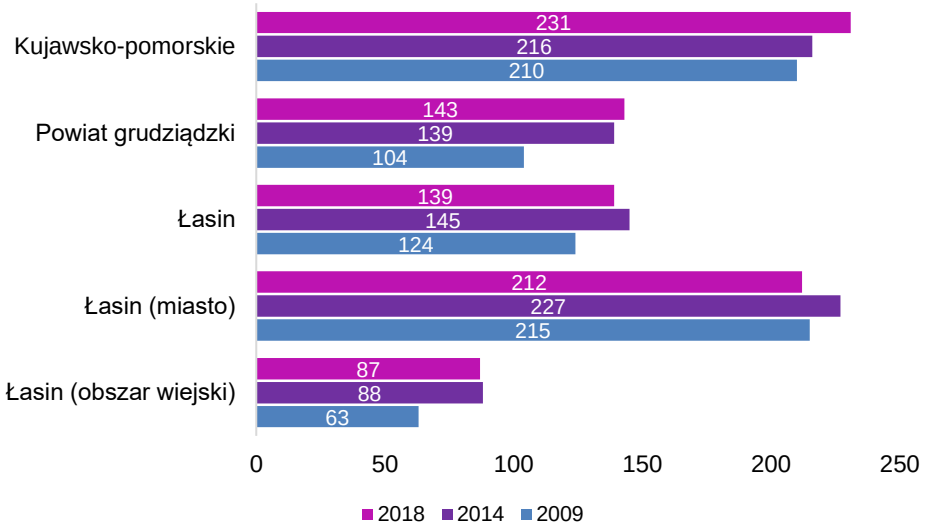

Źródło: *Opracowanie własne na podstawie GUS BDL*

Stopa bezrobocia w powiecie grudziądzkim na koniec roku 2018 kształtowała się na poziomie 13,4%, przy średnim poziomie stopy bezrobocia w województwie kujawsko-pomorskim – 8,8% w tym samym okresie.

Liczbę bezrobotnych na obszarze Miasta i Gminy Łasin na tle danych dla powiatu grudziądzkiego i przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Liczba bezrobotnych na terenie Miasta i Gminy Łasin w latach 2009, 2014 i 2018

Jednostka terytorialna	Liczba bezrobotnych		Rok
	Mężczyźni	Kobiety	
Łasin (obszar wiejski)	90	159	2018
Łasin (miasto)	78	79	
Powiat grudziądzki	702	1207	
Łasin (obszar wiejski)	175	218	2014
Łasin (miasto)	125	127	
Powiat grudziądzki	1289	1679	
Łasin (obszar wiejski)	232	278	2009
Łasin (miasto)	157	192	
Powiat grudziądzki	1596	2011	

Źródło: *Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Grudziądzu*

W 2018r. na terenie Gminy i Miasta Łasin było zarejestrowanych 406 osób bezrobotnych (157 w mieście i 249 na terenach wiejskich). W porównaniu z rokiem 2009 ogólna liczba bezrobotnych zmniejszyła się o 453 osoby (spadek o 53%).

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Grudziądzu, znaczną część osób bezrobotnych na obszarze wiejskim w roku 2018 stanowiły kobiety (64%). Jest to wartość porównywalna z danymi w tym zakresie dla powiatu (63%). Natomiast na obszarze miejskim liczba kobiet bezrobotnych była bardzo zbliżona do liczby mężczyzn.

2.4. Środowisko przyrodnicze i dziedzictwo kulturowe

2.4.1. Rzeźba terenu

Rzeźba terenu Miasta i Gminy Łasin związana jest z działalnością lądolodu zlodowacenia bałtyckiego, stadium poznańskiego, fazy krajeńsko-wąbrzeskiej. Cechuje się bardzo dużym zróżnicowaniem hipsometrycznym i genetycznym form terenu.

Maksymalne deniwelacje terenu osiągają tu ponad 85 m. Wyznaczają je dno doliny Osy (44,8 m n.p.m.) i kulminacja pogórza morenowego, położone w kierunku wschodnim od wsi Zawda (130,0 m n.p.m.). Teren Miasta i Gminy Łasin to wysoczyzna morenowa falista. W nieznacznej części jest płaska. Morena denna płaska zajmuje niewielkie obszary w rejonie miejscowości: Wybudowania Łasińskie, Szonowo i Stare Błonowo. Zalega z reguły na wysokości 100,0 m n.p.m. Morena denna falista występuje na wysokości 100-120 m n.p.m. Wysoczyzna morenowa zbudowana jest z miąższej warstwy gliny zwałowej z niewielkimi wkładkami piasków. Wśród moreny dennej falistej występują liczne pagórki morenowe. Są głównie chaotycznie rozrzucone na obszarze całej gminy. Jedynie w rejonie wsi Zawda, Huta Strzelce oraz Święte występują większe skupiska pagórków. Znajdują one przedłużenie w kierunku wschodnim, wyznaczając na linii tzw. „moren łasińskich" ostatni na terenie woj. toruńskiego postój lądolodu. Pagórki osiągają maksymalne wysokości bezwzględne rzędu 120 – 130 m n.p.m. oraz wysokości względne wynoszące około 10 m. Nachylenia zboczy pagórków są znaczne i osiągają ponad 6°. Pagórki wyróżniają się zróżnicowaną budową geologiczną. Na powierzchni występuje najczęściej glina zwałowa różnej miąższości. Pod nią znajdują się piaski, żwiry i mułki. Na skutek zdenudowania gliny zwałowej budują utwory piaszczyste. Obszar wysoczyzny urozmaicają bardzo liczne tutaj formy wklęsłe wytopiska, rynny subglacjalne i doliny rzeczne. Wytopiska, najczęściej drobne i płytkie, rozrzucone są gęsto po obszarze całej gminy. Największą tego typu formę zajmuje płytkie i zarastające jezioro Szynwałd. Dna większych wytopisk zajmują utwory organiczne. Dość licznie reprezentowane są rynny subglacjalne, występujące w zachodniej i południowej części gminy. Największa z nich to rynna jeziora Nogat. Odsłonięte krawędzie wysoczyzny dochodzą tu do 20 m wysokości. Lustro wody jeziora Nogat zalega na wysokości 76,8 m n.p.m. Przyległa wysoczyzna morenowa znajduje się na poziomie około 95 m n.p.m.

Pod względem podziału na jednostki geologiczno-tektoniczne, obszar gminy znajduje się w granicach syneklizy perybałtyckiej, która jest częścią większej jednostki – platformy wschodnioeuropejskiej. Jak podaje literatura, osady platformy prekambryjskiej przykryte są kompleksem skał paleozoicznych, na który składają się serie osadów: kambru, ordowiku, syluru i permu. Utwory mezozoiczne reprezentowane są przez osady triasu, jury kredy. Podłoże kompleksu osadów czwartorzędowych stanowią utwory paleogenu oraz neogenu. Osady czwartorzędu pokrywają w całości starsze wymienione wcześniej utwory składające się z gliny zwałowej, ich zwietrzeliny oraz piasków i żwirów lodowcowych. Na terenie gminy wykonano wiele badań, podczas których nawiercono poziom gliny zwałowej o miąższości 4,4 m, tzw. poziom lodowcowy odpowiadający zlodowaceniu Liwca. Zlodowacenia środkowopolskie reprezentowane są przez osady kompleksów zlodowaceń: Odry (31,5 m) oraz Warty (31,6 m).

Osady zlodowacenia Wisły (zlodowacenia północnopolskie) występują powszechnie na powierzchni obszaru lub miejscami przykryte są osadami holocenu.

Zasadnicze elementy rzeźby tworzącej dzisiejszą powierzchnię terenu zostały ukształtowane w czasie recesji ostatniego lądolodu. Powstał wtedy charakterystyczny krajobraz młodoglacjalny z licznymi pagórkowatymi wysoczyznami, równinami sandrowymi, zagłębieniami bezodpływowymi, torfowiskami oraz jeziorami. Na Pojezierzu Iławskim wyróżniają się rynny lodowcowe, które zostały wykorzystane przez liczne jeziora, będące charakterystycznym elementem krajobrazu.

2.4.2. Gleby

Gmina Łasin jest gminą typowo rolniczą bazującą na glebach o wysokiej wartości użytkowej. Obszar gminy Łasin stanowią gleby brunatnoziemne typ brunatne właściwe. Są to gleby biologicznie czynne z próchnicą typu mull bądź mull-moder. Odczyn gleb oraz stopień wysycenia zasadami waha się w szerokich granicach w zależności od warunków klimatycznych, a przede wszystkim od ilości odpadów atmosferycznych oraz od przepuszczalności skały macierzystej.

Na podstawie mapy glebowo-rolniczej wykonanej przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach, stwierdzić można, iż gmina posiada bardzo korzystne warunki dla rozwoju rolnictwa. W gminie przeważają grunty najwyższych kompleksów gleb ornych: 2-pszennego dobrego oraz 3-pszennego wadliwego, tworzonego przez gleby brunatne właściwe. Występują one na glinach, glinach średnich, glinach lekkich oraz piaskach gliniastych lekkich. W okolicach Szembruku, Bukowca, Szczepanek, w Szonowie i Plesewie występują gleby należące do kompleksu żytniego bardzo dobrego, tworzonego przez gleby bielicowe i pseudobielicowe, które zostały wytworzone z piasków gliniastych lekkich. Gleby te są strukturalne i mają dobrze wykształcony poziom próchniczy. Przy odpowiednim nawożeniu i umiejętnej uprawie, osiągają wyższy stopień kultury przez co często dają możliwość uprawy tych samych roślin co na kompleksach wyższych (pszennych). Gleby kompleksu 5 żytniego dobrego, znajdują się w okolicy Jakubkowa i Małych Szczepanek. Tworzą je gleby brunatne właściwe wyługowane i kwaśne, wytworzone z piasków gliniastych lekkich zalegających na zwięźlejszym podłożu. Gleby te są wrażliwsze na warunki atmosferyczne (susze) i wymagają odpowiednich zabiegów agrotechnicznych w celu poprawy uprawy typowych na tych glebach upraw żyta oraz ziemniaków. Marginalnie występuje tu kompleks 6-żytni słaby oraz 7-żytni bardzo słaby. W okolicach miejscowości Nowe Mosty, Wybudowanie Łasińskie i Nowe Jankowice występuje najsłabszy spośród występujących w gminie kompleks gleb ornych 8-zbożowo-pastewny słaby. Na podstawie kryteriów bonitacyjnych spośród kompleksów trwałych użytków zielonych wyznaczono kompleksy: 2z-użytków zielonych średnich (zaliczane do III i IV klasy bonitacyjnej) oraz 3z-użytków słabych i bardzo słabych (zaliczane do V i VI klasy bonitacyjnej). Kompleksy 2z znajdują się w obniżeniach terenów rowów melioracyjnych drobnych cieków uchodzących do jeziora Łasińskiego oraz jeziora Święte. Kompleks ten tworzą gleby mułowo-torfowe i torfowo-mułowe. Kompleks 3z zlokalizowany jest w dolinach rzek Łasinki i Gardęgi oraz zmeliorowanych podmokłych łąkach, które zlokalizowane są w południowej części gminy.

2.4.3. Szata leśna

Teren Miasta i Gminy Łasin charakteryzuje się małą lesistością. Zaledwie 5,1 % tj. około 694 ha powierzchni Gminy stanowią lasy. Lasy państwowe zajmują powierzchnię 545,80 ha, a lasy prywatne 148,20 ha.

Lasy występują wyspowo w północnej części obszaru w okolicach wsi Szynwałd i Nowe Jankowice. Jedynie zwarty kompleks układający się w stosunkowo trwały ciąg jest związany z doliną Osy i jej prawobrzeżnego dopływu – Łasinki. Dolinę Łasinki i Osy oraz jej stoki porastają wielogatunkowe lasy liściaste typu grądu. Na zboczach rozwija się grąd typowy z dębem, ale także z lipą, grabem, klonem zwyczajnym. U podnóży zboczy i częściowo w dolinie wykształca się grąd

niski. Wyraźnie większą powierzchnię zajmuje kompleks w dolnym odcinku Łasinki, gdzie na zboczach oraz w strefie krawędziowej dominują dęby i buki, a w wilgotnych obniżeniach - łęg olszowy z wyjątkowo bujnym runem. W runie dominuje pokrzywa zwyczajna, niecierpek pospolity, gwiazdnica gajowa, ostrożeń warzywny, wiązówka błotna. Niewielkie płaty roślinności występują na północ od Łasina i są związane z obniżeniami bagiennymi z charakterystyczną dla tego siedliska florą.

2.4.4. Wody powierzchniowe i podziemne

Rzeki

Obszar Gminy Łasin położony jest w dorzeczu Wisły, w zlewni rzeki Osy i jej prawego dopływu – Gardęgi. Największą rzeką na terenie Gminy jest przepływająca na granicy z Gminą Świecie nad Osą – rzeka Osa. Powierzchnia dorzecza Osy wynosi 1605,03 km^2. Całkowita długość rzeki wynosi 109,8 km, w tym na odcinku 51 km przepływa na terenie województwa kujawsko – pomorskiego. Jej prawym dopływem przepływającym przez północno zachodnią część Gminy jest rzeka Gardęga (powierzchnia zlewni 309,6km^2). Gardęga przepływa przez północno – zachodnią część Gminy, dalej podmokłymi łąkami płynie w rejonie Pawłowa, skąd wpływa do jeziora Nogat. Ciek posiada długość 52,7 km, zaś powierzchnia zlewni wynosi 323,2km. Wypływa z niego w południowo – wschodniej części Gminy w kierunku miejscowości Szembruk i płynie w głębokiej dolinie, która jest użytkowana rolniczo.

Przez teren Gminy przepływają mniejsze cieki wodne np. Struga Łasińska biorąca swój początek z olsowego torfowiska niskiego w okolicy Czajki, skąd przepływa przez podmokłe łąki, grunty rolne i odchodzące od niej rowy melioracyjne, które odwadniają je. Następnie wpływa do Jeziora Łasińskiego i wypływa z niego w okolicy Szonowa, gdzie ponownie płynie w otoczeniu gruntów rolnych. W okolicy Jakubkowa płynie leśnym parowem oraz zlokalizowana jest w obszarze chronionego krajobrazu.

Jeziora

W Gminie Łasin zlokalizowanych jest 10 jezior o powierzchni powyżej 1,0 ha. Zajmują one łącznie powierzchnię 465,8 ha i magazynują ok. 14049,7 tys. m^3 wody. Zdecydowana większość jezior charakteryzuje się niewielkimi głębokościami, nie przekraczającymi 6,0 m. Najgłębsze jest jezioro Nogat, którego maksymalna głębokość wynosi 23,0 m.

Tabela 14. Wykaz jezior na terenie Miasta i Gminy Łasin

Lp.	Nazwa jeziora	Powierzchnia [ha]	Objętość [tys. m^3]	Głębokość maksymalna [m]
1.	Łasińskie (Zamkowe)	155,2	2 325,1	5,2
2.	Nogat	117,7	8 578,1	23,0
3.	Święte	60,9	1 214,1	3,2
4.	Kuchnia	56,9	1 299,6	5,1
5.	Szynwałd	35,5	399,2	2,2
6.	Łasińskie Małe	18,4	206,6	3,0
7.	Małe Szczepanki I	7,5	-	-
8.	Nowe Błonowo	6,5	-	-
9.	Zawada	4,7	-	-
10.	Małe Szczepanki II	2,5	-	-
-	**Razem**	**465,8**	**14 049,7**	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z „Programu Ochrony Środowiska Miasta i Gminy Łasin na lata 2004-2010 z perspektywą na lata 2011-2020

Największym z wymienionych zbiorników jest Jezioro Łasińskie (Zamkowe) zlokalizowane w sąsiedztwie Miasta Łasin. Ma ono powierzchnię zwierciadła wody wynoszącą 155,2 ha, wyspy zajmują 2,5 ha. Jezioro to charakteryzuje się niewielką głębokością maksymalną sięgającą 5,2 m przy głębokości średniej 1,5 km. Linia brzegowa ma długość 6400 m. Jezioro otoczone jest pasem roślinności wodnej wynurzonej, która zajmuje powierzchnię 15,2 ha, przy czym 90 % porasta teren wzdłuż linii brzegowej. Lokalizacja zbiornika jest wyjątkowo niekorzystna ze względu na sąsiedztwo ośrodka miejskiego oraz brak zadrzewień i zalesień wzdłuż jeziora, co powoduje, że jest ono zasilane w znacznym stopniu zanieczyszczonymi wodami ze spływu powierzchniowego. Jezioro Łasińskie poprzez dopływ połączone jest z Jeziorem Małym leżącym w jego sąsiedztwie. Zbiorniki te stanowią pewnego rodzaju zespół akwenów. Jezioro Małe ma powierzchnię 18,4 ha, głębokość średnią 1,1 m przy głębokości maksymalnej 3,0 m. Długość linii brzegowej wynosi 2 100 m.

Kolejnym zespołem dwóch, leżących w niewielkiej odległości i połączonych ze sobą za pośrednictwem cieku (rzeki Gardeji) zbiorników są jeziora Nogat i Kuchnia. To ostatnie tylko częściowo znajduje się na terenie Gminy Łasin. Są one zlokalizowane w północnej części Gminy. Większym z nich jest jezioro Nogat o powierzchni 117,7 ha i głębokości średniej 7,3 m przy maksymalnej wynoszącej 23,0 m. Długość linii brzegowej wynosi 8,8 km. Jezioro jest więc zbliżone wielkością do Jeziora Łasińskiego, posiada kształt rynnowy o przebiegu południowym.

Głównym źródłem zasilającym w wodę jest rzeka Gardeja, spływ powierzchniowy i dopływ z jeziora Szynwałd oraz dopływ spod Błonowa. Lokalizacja zbiorników sprawia, iż podlegają one działaniu czynników wynikających z ukształtowania terenu, rodzaju działalności i typu pokrycia powierzchni zlewni. Rozmiar oddziaływania terenu zlewni na jeziora ilustruje fakt, iż tereny zadrzewione lub zalesione stanowią tylko 7,1 % jej ogólnej powierzchni, a mają one decydujące znaczenie dla ograniczenia ilości zanieczyszczeń rozproszonych. Jezioro Kuchnia jest dwukrotnie mniejsze od jeziora Nogat, ma ono powierzchnię 56,9 ha i głębokość średnią 2,3 m przy głębokości maksymalnej 5,1 m. Linia brzegowa ma długość 5 500 m, jezioro jest zasilane wodami rzeki Gardeji.

Kolejnym jeziorem leżącym na terenie Gminy jest jezioro Święte. Ma ono powierzchnię 60,9 ha, charakterystyczna jest jego niewielka głębokość średnia wynosząca tylko 2,0 m. Maksymalne sondowanie wykonano do głębokości 3,2 m. Ostatnim z uwzględnionych zbiorników jest jezioro Szynwałd połączone ciekiem z jeziorem Nogat. Jezioro Szynwałd ma powierzchnię 35,5 ha i głębokość średnią 1,1 m przy poziomie maksymalnym 2,2 m. Długość linii brzegowej wynosi 2,1 km.

Omówione zbiorniki pełnią funkcję retencyjną. Jest to ich funkcja podstawowa.

Wody podziemne

Gmina Łasin pod względem hydrogeologicznym należy do Regionu Mazurskiego. Obszar ten posiada mało skomplikowaną budowę geologiczną. Podstawowe poziomy wodonośne występują w osadach czwartorzędu i trzeciorzędu. W obrębie osadów czwartorzędowych występują dwie warstwy wodonośne. Zwierciadło wody z czwartorzędowego poziomu wodonośnego stabilizuje się na głębokości 20 – 30 m, druga poniżej 100 m. Zgodnie z mapą hydrogeologiczną teren Gminy posiada spodziewaną wodonośność podłoża dla studni normalnej wynoszącą od 5 – 60 m^3/h. Wody czwartorzędowe i trzeciorzędowe na obszarze Gminy Łasin nie stanowią strategicznego zbiornika wód podziemnych, który podlegałby wysokiej ochronie.

2.4.5. Klimat

Charakterystyczną cechą klimatu omawianego obszaru jest jego przejściowość i zmienność. Wyrażone jest to zmiennymi warunkami temperatury, ciśnienia, opadów, wiatrem oraz stopniem zachmurzenia. Gmina położona jest pomiędzy chłodniejszym i bardziej wilgotnym obszarem północy kraju (dzielnicą pomorską), a cieplejszym i bardziej suchym regionem środkowej Polski (dzielnicą środkową). Zgodnie z przyjętą klasyfikacją termiczną opadową, rok hydrologiczny 2019 w stacji meteorologicznej Koniczynka sklasyfikowano jako normalny pod względem warunków termicznych

(7,2ºC) i pod względem opadów atmosferycznych (500,2 mm). W wyniku analizy rozkładu temperatury w skali całego roku hydrologicznego, najcieplejszymi miesiącami okazały się lipiec i sierpień z miesięcznymi temperaturami wynoszącymi powyżej 16ºC. Najniższe temperatury miesięczne odnotowano w styczniu. Średnia roczna temperatura powietrza wyniosła 8,7°C. Temperatura maksymalna oscylowała na poziomie 31,4°C, zaś temperatura minimalna wynosiła -18,2°C.

Cechą charakterystyczną pojezierzy jest przesunięcie pór roku w stosunku do Polski środkowej i skrócenie okresu wegetacji. Wiosna i lato są opóźnione i krótsze, okres przedzimowy, zima i przedwiośnie są natomiast znacznie dłuższe.

Średnia suma roczna opadów na terenie Gminy Łasin oscyluje w granicach 550 mm, zaś w okresie wegetacyjnym 440 mm, co jest jedną z najwyższych w województwie kujawsko – pomorskim.

2.4.6. Ochrona przyrody

W Mieście i Gminie Łasin oprócz form ochrony prawnej krajobrazu znajdują się również indywidualne formy ochrony przyrody.

Powierzchnia obszarów prawnie chronionych na terenie Miasta i Gminy Łasin wynosiła w 2018 r. 3 150,88 ha, co stanowi 23% powierzchni Gminy (13 655 ha). Zaliczyć do nich należy:

- rezerwaty przyrody – 216,15 ha,
- obszary chronionego krajobrazu– 3 134,03 ha,
- rezerwaty i pozostałe formy ochrony przyrody na obszarach chronionego krajobrazu – 231,60 ha,
- użytki ekologiczne - 32,31 ha.

Oprócz form ochrony prawnej krajobrazu znajdują się również indywidualne formy ochrony przyrody.

Obszary chronionego krajobrazu na terenie Miasta i Gminy Łasin wchodzą w skład krajowego systemu obszarów chronionych. W koncepcji sieci ekologicznej ECONET – POLSKA obszar Gminy położony jest w obrębie korytarza ekologicznego o znaczeniu międzynarodowym, który stanowi łącznik pomiędzy doliną Wisły na zachodzie, a Pojezierzem Iławskim i Mazurskim na wschodzie.

Obszary chronionego krajobrazu

Walory krajobrazowe doliny Osy, stanowiącej jednocześnie południową granicę Gminy, wchodzą w skład 159,62 km^2 obszaru chronionego krajobrazu „Doliny Osy i Gardęgi”. Zadecydowała o tym malowniczo wcinająca się dolina rzeczna w otaczającą wysoczyznę morenową z silnie urzeźbioną strefą zboczową. Do tego obszaru zalicza się również dolinę rzeki Gardęgi, która na odcinku od Jeziora Kuchnia do Jeziora Nogat jest północno zachodnią granicą Gminy, a także rynnę Jeziora Nogat.

Rezerwaty przyrody

Wysokie walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe pozwoliły na utworzenie na terenie Gminy różnorodnych form ochrony prawnej, zarówno wielkoobszarowej jak i indywidualnej. Na obszarze Gminy znajduje się jeden uznany rezerwat przyrody “Dolina Osy”. Rezerwat o całkowitej powierzchni 667,92 ha został uznany Zarządzeniem Ministra Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 13 czerwca 1994 r. Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych dolnego odcinka doliny rzeki Osy z niezmienioną szatą roślinną. W skład rezerwatu wchodzą tereny gmin Rogóźno, Gruta i Łasin. Powierzchnia rezerwatu na terenie Gminy Łasin wynosi 216,15 ha. Ochroną objęto części obrębów miejscowości Nowe Mosty, Szczepanki i Przesławice.

Na terenie rezerwatu obowiązują m.in. zakazy: pozyskiwania, niszczenia i uszkadzania drzew i innych roślin, wysypywania, zakopywania i wylewania odpadów i innych nieczystości, wydobywania skał, minerałów i torfu, niszczenia gleby i zmiany sposobu jej użytkowania, stosowania środków chemicznych w gospodarce leśnej, zmiany stosunków wodnych, regulacji rzek i potoków, ruchu pojazdów poza drogami publicznymi.

Obszary Natura 2000

Na terenie Gminy znajduje się Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 Dolina Osy.

Jest to obszar zatwierdzony w styczniu 2011 roku jako obszar mający znaczenie dla Wspólnoty. Jest on Specjalnym Obszarem Ochrony Siedlisk. Posiada powierzchnię 2 183,69 ha. Rozciąga się wzdłuż dolin rzek Osy i Gardęgi.

Tworzy go grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny oraz żyzne buczyny. W mniejszym udziale spotkać tu można: łęgowe lasy dębowo – wiązowo –jesionowe, lęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe, niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie, starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki, torfowiska przejściowe oraz trzęsawiska. W sąsiedztwie starorzeczy znajdują się łąki (na terasie zalewowej) lub bardzo strome zbocza doliny z wielogatunkowymi drzewostanami (grądami, buczynami, olsami). Spośród fauny wymienionej w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG można spotkać tu: mopka, minoga rzecznego. Teren jest silnie podmokły i grząski. W wielu miejscach utworzyły się niedostępne i silnie zarośnięte mokradła. Na tym odcinku do rzeki uchodzi kilka stałych i okresowych krótkich cieków zasilanych wodami podziemnymi.

Głównym przedmiotem ochrony są siedliska leśne. Obszar wyróżnia się dużą powierzchnią naturalnych płatów lasów grądowych. W dużej części lasów liściastych w składzie dominuje: buk zwyczajny. Zespoły związane z siedliskami wilgotnymi i mokrymi zajmują mniejszą powierzchnię. Ich występowanie ogranicza się do wąskich, dolnych partii dolin rzecznych i obejmuje 2 typy łęgów. Poza zbiorowiskami leśnymi na dnie dolin rzecznych występują łąki i pastwiska, urozmaicone niekiedy przez skupienia lub smugi zadrzewień i zakrzewień oraz szuwary.

Na Obszarze obowiązują ustalenia ochronne obowiązujące na Obszarze Chronionego Krajobrazu Doliny Osy i Gardęgi, rezerwatu przyrody Dolina Osy, strefach ochronnych wokół gniazd bielika i orlika krzykliwego oraz użytkach ekologicznych.

Użytki ekologiczne

Na terenie Miasta i Gminy Łasin występują także liczne użytki ekologiczne. Istotnym powodem tworzenia użytków ekologicznych jest potrzeba objęcia ochroną niewielkich powierzchniowo obiektów, ale cennych pod względem przyrodniczym, o dużym znaczeniu dla zachowania unikatowych zasobów genowych. Z reguły nie mogły one zostać objęte ochroną rezerwatową ze względu na niewielką powierzchnię i mniejszą rangę walorów przyrodniczych. Użytki ekologiczne należą do obiektowych, czyli indywidualnych form ochrony przyrody.

Na terenie Gminy znajdują się 23 użytki ekologiczne. Tą formą ochrony obejmuje się pozostałości ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów genowych i typów środowisk. Stanowią je śródleśne bagna oraz podmokłe łąki i pastwiska w Dolinie Osy na terenach w zarządzie nadleśnictwa Jamy.

Tabela 15. Użytki ekologiczne na terenie Miasta i Gminy Łasin

Lp.	Nazwa	Lokalizacja	Opis	Powierzchnia [ha]
1.	Słup III	Słup, działka nr 265	Mokre łąki (Cirsio-Polygonetum, Trollio-Polygonetum, Cirsietum rivularis)	0,72

2.	Przesławice I	Przesławice, działka nr 125	Mokre łąki (Cirsio-Polygonetum, Trollio-Polygonetum, Cirsietum rivularis)	0,3
3.	Przesławice II	Przesławice, działka nr 125	Mokre łąki (Cirsio-Polygonetum, Trollio-Polygonetum, Cirsietum rivularis)	0,28
4.	Przesławice III	Przesławice, działka nr 18	Mokre łąki (Cirsio-Polygonetum, Trollio-Polygonetum, Cirsietum rivularis)	1,25
5.	Przesławice IV	Przesławice, działka nr 85/1	Mokre łąki (Cirsio-Polygonetum, Trollio-Polygonetum, Cirsietum rivularis)	1,29
6.	Przesławice V	Przesławice, działka nr 65/1	Mokre łąki (Cirsio-Polygonetum, Trollio-Polygonetum, Cirsietum rivularis)	2,32
7.	Przesławice VI	Przesławice, działka nr 85/1	Mokre łąki (Cirsio-Polygonetum, Trollio-Polygonetum, Cirsietum rivularis)	2,2
8.	Przesławice VII	Przesławice, działka nr 85/1	Mokre łąki (Cirsio-Polygonetum, Trollio-Polygonetum, Cirsietum rivularis)	0,84
9.	Przesławice VIII	Przesławice, działka nr 85/1	Mokre łąki (Cirsio-Polygonetum, Trollio-Polygonetum, Cirsietum rivularis)	0,63
10.	Przesławice IX	Przesławice, działka nr 85/1	Mokre łąki (Cirsio-Polygonetum, Trollio-Polygonetum, Cirsietum rivularis)	0,57
11.	Przesławice X	Przesławice, działka nr 85/1	Mokre łąki (Cirsio-Polygonetum, Trollio-Polygonetum, Cirsietum rivularis)	0,37
12.	Przesławice XI	Przesławice, działka nr 85/1	Mokre łąki (Cirsio-Polygonetum, Trollio-Polygonetum, Cirsietum rivularis)	2,67
13.	Szczepanki I	Szczepanki, działka nr 327/2	Mokre łąki (Cirsio-Polygonetum, Trollio-Polygonetum, Cirsietum rivularis)	0,37
14.	Szczepanki II	Szczepanki, działka nr 327/2	Mokre łąki (Cirsio-Polygonetum, Trollio-Polygonetum, Cirsietum rivularis)	0,21
15.	nie nadano nazwy	Szynwałd, działka nr 2LP	Bagno	0,36
16.	nie nadano nazwy	Szynwałd, działka nr 3LP	siedlisko przyrodnicze i stanowisko rzadkich lub chronionych gatunków	1,42
17.	nie nadano nazwy	Szynwałd, działka nr 4LP	siedlisko przyrodnicze i stanowisko rzadkich lub chronionych gatunków	0,94
18.	nie nadano nazwy	Nowe Jankowice, działka nr 6LP	Bagno	0,84
19.	nie nadano nazwy	Nowe Jankowice, działka nr 6LP	Bagno	0,25

20.	nie nadano nazwy	Nowe Jankowice, działka nr 7LP	Bagno	0,25
21.	nie nadano nazwy	Nowe Jankowice, działka nr 7LP	Bagno	0,25
22.	nie nadano nazwy	Nowe Jankowice, działka nr 8LP	Bagno	0,48
23.	nie nadano nazwy	Kozłowo, działka nr 204LP	Bagno	13,5

Źródło: opracowanie na podstawie danych z Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska

Pomniki przyrody

Pomniki przyrody są ważnym elementem składowym krajobrazu, podnoszą jego piękno, posiadają wysokie walory dydaktyczne i edukacyjne. Na terenie Miasta i Gminy Łasin występuje 26 pomników przyrody. Występujące pomniki są tworami przyrody żywej. Są to pojedyncze drzewa i skupienia drzew.

Tabela 16. Pomniki przyrody na terenie Gminy Łasin

Lp.	Nazwa	Lokalizacja	Opis	Wiek
1.	nie nadano nazwy	Nadleśnictwo Jamy, Leśnictwo Orle, oddz. 235 g	drzewo (gatunek: Dąb szypułkowy - Quercus robur; pierśnica: 127cm; obwód: 399cm; wysokość: 31m)	140 lat
2.	nie nadano nazwy	Park w Nowych Jankowicach	Grupa drzew	brak danych
3.	nie nadano nazwy	Miejscowość Święte, cmentarz parafialny	drzewo (gatunek: Jesion wyniosły - Fraxinus excelsior; pierśnica: 91cm; obwód: 286cm; wysokość: 23m)	brak danych
4.	nie nadano nazwy	teren Parafii Rzymsko – Katolicka pw. Świętej Barbary w Świętem	drzewo (gatunek: Buk pospolity (Buk zwyczajny) - Fagus sylvatica; pierśnica: 115cm; obwód: 361cm; wysokość: 19m)	brak danych
5.	nie nadano nazwy	wieś Bogdanki, Nadleśnictwo Jamy, Leśnictwo Słup	drzewo (gatunek: Dąb szypułkowy - Quercus robur; pierśnica: 116cm; obwód: 364cm; wysokość: 26m)	brak danych
6.	nie nadano nazwy	wieś Bogdanki, Nadleśnictwo Jamy, Leśnictwo Słup	drzewo (gatunek: Dąb szypułkowy - Quercus robur; pierśnica: 106cm; obwód: 333cm; wysokość: 27m)	brak danych
7.	nie nadano nazwy	wieś Bogdanki, Nadleśnictwo Jamy, Leśnictwo Zwierzyniec	drzewo (gatunek: Buk pospolity (Buk zwyczajny) - Fagus sylvatica; pierśnica: 188cm; obwód: 591cm; wysokość: 28m)	brak danych
8.	nie nadano nazwy	brak danych	drzewo (gatunek: Buk pospolity (Buk zwyczajny) - Fagus sylvatica; pierśnica:	brak danych

			139cm; obwód: 437cm; wysokość: 25m)	
9.	nie nadano nazwy	teren parku w Wydrznie	Grupa drzew	brak danych
10.	nie nadano nazwy	Nadleśnictwo Jamy, Leśnictwo Słup, oddz. 235 d	Grupa drzew	brak danych
11.	nie nadano nazwy	Park w Świętem	Grupa drzew	brak danych
12.	nie nadano nazwy	Teren gospodarstwa p. Bogdana Glinowieckiego	drzewo (gatunek: Dąb - Quercus sp,; pierśnica: 145cm; obwód: 456cm; wysokość: 29m)	brak danych
13.	nie nadano nazwy	wieś Klarnowo, Nadleśnictwo Jamy, Leśnictwo Zwierzyniec oddz. 8 g	drzewo (gatunek: Dąb - Quercus sp,; pierśnica: 159cm; obwód: 499cm; wysokość: 36m)	brak danych
14.	nie nadano nazwy	Nadleśnictwo Jamy, Leśnictwo Orle, oddz. 238 b	drzewo (gatunek: Dąb - Quercus sp,; pierśnica: 143cm; obwód: 449cm; wysokość: 28m)	brak danych
15.	nie nadano nazwy	Teren parku wiejskiego w miejscowości Przesławice będący w zarządzie Szkoły Podstawowej w Przesławicach	Grupa drzew	brak danych
16.	nie nadano nazwy	wieś Bogdanki, Nadleśnictwo Jamy, Leśnictwo Zwierzyniec oddz. 229 d	drzewo (gatunek: Dąb - Quercus sp,; pierśnica: 198cm; obwód: 622cm; wysokość: 30m)	brak danych
17.	nie nadano nazwy	Na gruntach gospodarstwa we wsi Bogdanki w zarządzie Stadniny Koni Nowe Jankowice	drzewo (gatunek: Dąb - Quercus sp,; pierśnica: 153cm; obwód: 481cm; wysokość: 29m)	brak danych
18.	nie nadano nazwy	teren parku w Wydrznie	Grupa drzew	brak danych
19.	nie nadano nazwy	w ogrodzie przy dworku	drzewo (gatunek: Dąb - Quercus sp,; pierśnica: 292cm; obwód: 917cm; wysokość: 12m)	brak danych
20.	nie nadano nazwy	w parku przy brzegu jeziora	Grupa drzew	brak danych
21.	nie nadano nazwy	w parku przy brzegu jeziora	Aleja drzew	brak danych
22.	nie nadano nazwy	w parku wiejskim	drzewo (gatunek: Jesion wyniosły - Fraxinus excelsior; pierśnica: 115cm; obwód: 361cm; wysokość: 28m)	brak danych
23.	nie nadano nazwy	Nadleśnictwo Jamy, Leśnictwo Orle, oddz. 236 b	drzewo (gatunek: Dąb szypułkowy - Quercus robur; pierśnica: 115cm; obwód: 361cm; wysokość: 30m)	brak danych
24.	nie nadano	Miejscowość Słup Młyn,	drzewo (gatunek: Jodła	brak danych

	nazwy	Nadleśnictwo Jamy, Leśnictwo Orle, oddz. 235 b	pospolita (Jodła biała) - Abies alba; pierśnica: 55cm; obwód: 173cm; wysokość: 25m)	
25.	nie nadano nazwy	Miejscowość Słup Młyn, Nadleśnictwo Jamy, Leśnictwo Orle, oddz. 232 j, 233 i	drzewo (gatunek: Sosna zwyczajna (Sosna pospolita) - Pinus sylvestris; pierśnica: 61cm; obwód: 192cm; wysokość: 28m)	brak danych
26.	nie nadano nazwy	Miejscowość Słup Młyn, Nadleśnictwo Jamy, Leśnictwo Orle, oddz. 236 b	Grupa drzew	brak danych

Źródło: opracowanie na podstawie danych z Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska

Parki wiejskie

Oddzielną formą godną ochrony są parki wiejskie. Pojęcie parku obejmuje obszar pokryty drzewostanem, ukształtowany funkcjonalnie i plastycznie w ogród, posiadający wartość historyczną, przestrzenno-kompozycyjną lub przyrodniczą. Ukształtowanie ogrodu stanowi kompozycja szaty roślinnej, wód, rzeźby terenu i elementów architektury.

Na terenie Gminy występuje 8 parków:

- Bogdanki o pow. 1,36 ha,
- Nowe Jankowice o pow. 4,30 ha o charakterze zabytkowym,
- Plesewo o pow. 0,75 ha,
- Przesławice o pow. 2,20 ha o charakterze zabytkowym,
- Szczepanki o pow. 1,22 ha,
- Święte o pow. 3,25 ha o charakterze zabytkowym,
- Wydrzno o pow. 4,80 ha,
- Zawda o pow. 1,90 ha.

Łączna powierzchnia 19,78 ha.

2.4.7. Turystyka i rekreacja

Na terenie Miasta i Gminy Łasin znajduje się wiele miejsc posiadających wyjątkowe walory przyrodnicze. Ze względu na posiadane cechy takie jak: urozmaicona rzeźba terenu, obecność terenów leśnych i jezior, stanowiących o wysokich walorach krajobrazowych, niektóre obszary są predysponowane do rozwoju funkcji rekreacyjno-wypoczynkowych.

Ze względu na osobliwe walory krajobrazowe, północno – zachodnia oraz południowo – zachodnia część Gminy leży w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Osy i Gardęgi. Cechy szczególne tego obszaru determinuje obecność trzech dużych jezior – jeziora Nogat, jeziora Kuchnia oraz jeziora Szynwałd.

Tereny leżące wzdłuż wschodniej linii brzegowej jeziora Kuchnia, położonego częściowo na terenie Gminy Łasin, ze względu na atrakcyjną lokalizację oraz bliską obecność terenów leśnych, kwalifikowane są do rozwoju funkcji rekreacyjno-wypoczynkowych. Łagodny brzeg linii jeziora Kuchnia umożliwia lokalizację publicznych kąpielisk. Niewątpliwie tereny przyległe do Jeziora Kuchnia sprzyjają rozwojowi funkcji letniskowych. Wartościowe z punktu widzenia wypoczynku, wydaje się być także sąsiedztwo terenów leśnych, umożliwiające organizację wycieczek krajoznawczych oraz wypoczynku na łonie natury.

Na terenie sołectwa Nogat, położone jest jezioro przepływowe pochodzenia rynnowego, o nazwie Nogat. Jezioro to jest największym jeziorem położonym na obszarze wiejskim Gminy Łasin.

Teren leżący wzdłuż zachodniego brzegu Nogatu objęty jest obowiązującym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, który w części przeznacza te obszary pod rozwój funkcji rekreacyjno- wypoczynkowych. Z uwagi na walory krajobrazowe terenów położonych wzdłuż brzegów Nogatu, również tereny położone po wschodniej części jeziora przeznaczone są do rozwoju funkcji wypoczynkowych.

Zdjęcie 11. Jezioro Nogat

Źródło: https://wedkuje.pl/l/jezioro-nogat/6052/1

W południowej części miasta Łasina położone jest Jezioro Łasińskie (Zamkowe), przy którym zlokalizowany jest ośrodek szkoleniowo – wypoczynkowy Casus. W okresie letnim do 2017r., ośrodek skupiał wielu turystów, którym oferował możliwość wypoczynku oraz wiele różnorodnych atrakcji (boiska do gier, plac zabaw, możliwość wypożyczenia sprzętów wodnych). Jednak przez ostatnie dwa lata ośrodek podupadł i znacząco ograniczył ofertę turystyczną, dzierżawca zaniedbał teren oraz nie przygotowuje na okres lata kąpieliska. Teren ośrodka jest własnością Miasta i Gminy Łasin, a umowa jego dzierżawy wygasa w 2023 r., niemniej władze samorządowe z uwagi na stan ośrodka oraz problemy finansowe dzierżawcy, prowadzą rozmowy w sprawie wcześniejszego jej rozwiązania.

Corocznie jezioro jest zarybiane, w związku z czym wzdłuż jego brzegów można spotkać wielu miłośników wędkowania.

Zdjęcie 12. Ośrodek szkoleniowo-wypoczynkowy Casus

Źródło: http://www.holiday-casus.pl/

Ze względu na postępujący proces eutrofizacji wód, większość jezior w Gminie charakteryzuje się słabą przydatnością gospodarczą i turystyczną. Przykładowo Jezioro Zamkowe znajduje się w sferze pozaklasowej czystości wód. W celu poprawy istniejącego stanu, w przyszłych latach powinno się dążyć do poprawy jakości wód, co w przypadku rozwoju publicznych kąpielisk, mogłoby przyczynić się do wzrostu atrakcyjności turystycznej.

Łączność komunikacyjną miasta z miejscowością Jakubkowo zapewnia most na jeziorze Zamkowym. Tereny zlokalizowane wzdłuż północnej linii brzegowej jeziora Łasińskiego, mogą zatem stanowić potencjalny obszar rozwoju funkcji rekreacyjno-wypoczynkowych dla mieszkańców miasta.

Na szczególną uwagę zasługują nie przekształcone działalnością ludzką obszary znajdujące się w granicach Rezerwatu Przyrody Dolina Osy oraz Specjalnego obszaru ochrony Natura 2000 Dolina Osy PLH040033, ustanowione w celu ochrony naturalnego koryta rzeki Osy oraz ukształtowania sąsiadujących z nią terenów. Obszary wokół rzeki Osy porośnięte są lasami, w których można spotkać różnorodne gatunki roślin i zwierząt. Z uwagi na restrykcyjne zakazy obowiązujące na terenie Rezerwatu i Obszaru Natura 2000, nie ma możliwości rozwoju funkcji turystycznych na tych obszarach, jednakże trzeba podkreślić ich ogromne walory krajobrazowe. Warto przy tym zaznaczyć, że tereny rolne znajdujące się w sąsiedztwie obszarów objętych formami ochrony przyrody preferowane są do rozwoju funkcji turystycznych, w tym przede wszystkim agroturystyki. W tym względzie istotne dla Gminy byłyby promocja i zachęcanie społeczności lokalnej, zwłaszcza wśród gospodarstw małoobszarowych, do zakładania gospodarstw agroturystycznych i promocji zdrowej żywności.

Na terenie Gminy znajduje się jeden szlak turystyczny, przedstawiony w poniższej tabeli.

Tabela 17. Zestawienie szlaków turystycznych występujących na terenie Gminy Łasin

Rodzaj szlaku	Opis
Pieszy	**Brodnica – Łasin (im. T. Baczyńskiego, szlak pieszy, czerwony)** Brodnica - Kruszynki - Kruszyny Szlacheckie - Grzybno - Bobrowo - Wądzyń - Lembarg - Jaguszewice - Jabłonowo Pomorskie - Buk Pomorski - Nowa Wieś Szlachecka) - Płowężek - Lisnowo - Szonowo Szlacheckie - Szonowo Królewskie - Łasin - 55 km

Źródło:*https://wirtualneszlaki.pl/szlaki-piesze/brodnica-lasin-im-t-baczynskiego-szlak-pieszy-czerwony*

Mapa 2. Przebieg szlaku turystycznego Brodnica - Łasin na terenie Miasta i Gminy Łasin

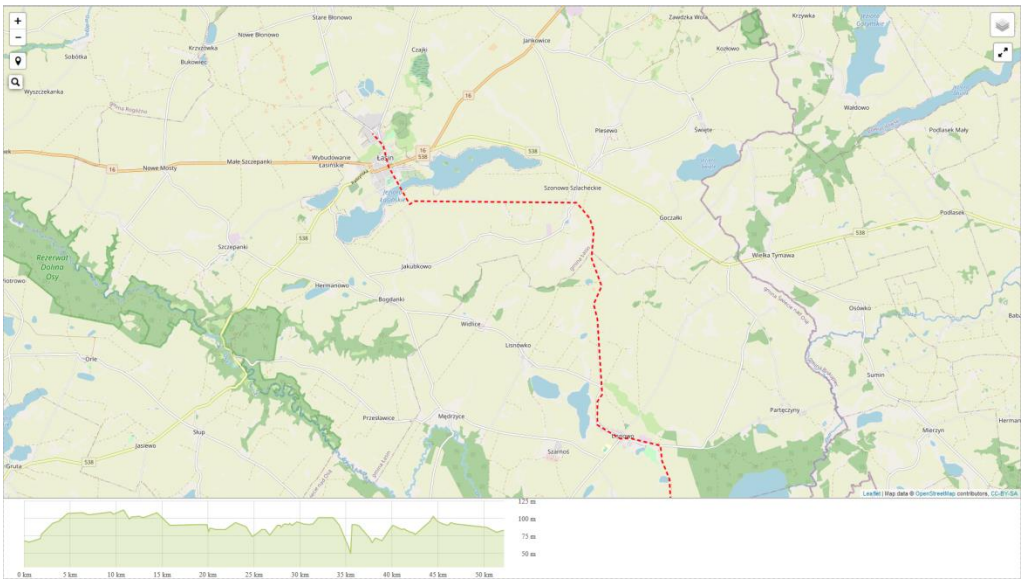

Źródło:*https://wirtualneszlaki.pl/szlaki-piesze/brodnica-lasin-im-t-baczynskiego-szlak-pieszy-czerwony*

Ponadto na terenie Miasta i Gminy Łasin istnieje wiele obiektów sportowych i placów zabaw, służących na co dzień mieszkańcom oraz gościom Gminy Łasin. Place zabaw i kompleksy boisk sportowych stwarzają szereg możliwości uprawiania sportu i aktywnego wypoczynku (obiekty te zostały wymienione w rozdziale 2.2.1 Kultura i sport).

W roku 2018 bazę noclegową na terenie Gminy tworzyły 2 obiekty noclegowe. W Mieście i Gminie Łasin w roku 2018 do dyspozycji turystów przygotowane były łącznie 103 miejsca noclegowe.

Ponadto usługi turystyczno-rekreacyjne na obszarze Miasta i Gminy Łasin świadczą:

1) Muzeum Pożarnictwa Ziemi Pomorskiej w Łasinie:

Powstało w 1976 r. z inicjatywy Zarządu Miejsko – Gminnego Związku OSP. Znajduje się w nim sprzęt pożarniczy używany na przełomie XIX i XX wieku, pochodzący z okolicznych straży pożarnych. Wśród eksponatów są sikawki strażackie na drewnianych kołach z lat 1885 – 1915, pierwszy sztandar łasińskiej jednostki ufundowany w 1910 roku, piętnastometrowa drabina na kołach drewnianych wykonana przez łasińskiego rzemieślnika w 1897 r. na specjalne zamówienie dla łasińskiej straży, motopompy z okresu międzywojennego oraz drobne wyposażenie służące dawniej strażakom jak np. trójnik, prądownice, bekadła alarmowe, topory, bosaki, pasy skórzane, czapki

rogatywki, mundury, hełmy. Muzeum posiada również wiele pamiątkowych zdjęć z okresu międzywojennego i powojennego, dokumentujących ważne wydarzenia z życia straży pożarnej.

Zdjęcie 13. Muzeum Pożarnictwa Ziemi Pomorskiej w Łasinie

Źródło: wikipedia.org

2) Miejsko - Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Łasinie:

Z obiektów ośrodka korzystają mieszkańcy Miasta i Gminy Łasin oraz przyjezdni. Mogą spędzać tu czas wolny, brać udział w różnych zajęciach dla dzieci, młodzieży oraz seniorów. Kilka razy w roku obiekty ośrodka są przekształcane w sale wystawowe. Szczegóły zostały opisane już wcześniej, w rozdziale 2.2.1 Kultura i sport niniejszej Strategii Rozwoju.

2.4.8. Dziedzictwo kulturowe

Krajobraz kulturowy jest źródłem poczucia tożsamości i ciągłości. Ochrona dziedzictwa kulturowego, które należy przekazać przyszłym pokoleniom, jest najistotniejszym czynnikiem kształtowania tożsamości i osobowości mieszkańców, by mogli identyfikować się ze swoim miastem i siedliskiem oraz zrozumieć jego historię.

Na obszarze miejskim gminy Łasin wykształcił się zwarty, staromiejski układ urbanistyczny, z zabytkową zabudową mieszkalną o charakterze małomiasteczkowym i zespołami architektury sakralnej.

Na obszarach wiejskich gminy Łasin dziedzictwo kulturowe wiąże się z gospodarką rolną: najcenniejszymi zabytkami jest tu budownictwo wiejskie – mieszkalne i gospodarcze, zespoły folwarczne, wzbogacone o architekturę sakralną – kościoły, kapliczki oraz historyczne układy ruralistyczne.

Poniżej przedstawiono krajobraz kulturowy i zabytki o najwyższym znaczeniu dla Miasta i Gminy Łasin:

Zabytki nieruchome

Zabytki sakralne:

1) Kościół parafialny p.w. św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Łasinie

Zdjęcie 14. Kościół parafialny p.w. św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Łasinie

Źródło: http://swkatarzynka.pl/

Kościół zlokalizowany jest przy ulicy Kościelnej. Wpisany jest do rejestru zabytków pod numerem A/380 z dnia 28.01.1930 r. Pod koniec XIII w. został wzniesiony pierwotny kościół salowy. Jego mury częściowo zachowały się we wschodniej, północnej i zachodniej ścianie nawy. W 1628 r. został spalony przez Szwedów. W 1647 r. odbudowano prezbiterium, a w latach 1710-19 nastąpiła odbudowa nawy. W XX w. nastąpiła rekonstrukcja szczytu wschodniego na wzór pierwotny.

Kościół jest usytuowany fasadą w pierzei ulicy Kościelnej. Prezbiterium zamknięte jest prostą ścianą, przy południowej ścianie znajduje się prostokątna zakrystia i otwarta do prezbiterium prostokątna kaplica. Nawa jest prostokątna, dzielona dwoma parami filarów środkowych, na osi od północy usytuowana jest kwadratowa kruchta.

2) Kościół parafialny p.w. św. Wawrzyńca w Szczepankach

Zdjęcie 15. Kościół parafialny p.w. św. Wawrzyńca w Szczepankach

Źródło:http://czasnawypoczynek.pl

Kościół wpisany jest do rejestru zabytków pod numerem A/358 z dnia 13.07.1936 r. Jest to świątynia gotycka, wzniesiona w I połowie XIV w., następnie zniszczona w czasie wojny trzynastoletniej. W latach 1609-10 kościół został odnowiony. Budynek jest murowany z cegły, na rzucie prostokątnym, wydłużonym. Na osi od zachodu znajduje się prostokątna wieża, a od północy prostokątna zakrystia.

3) Kościół parafialny p.w. św. Narodzenia Najświętszej Marii Panny w Szynwałdzie

Zdjęcie 16. Kościół parafialny p.w. Narodzenia Najświętszej Marii Panny w Szynwałdzie

Źródło: http://www.odznaka.kuj-pom.bydgoszcz.pttk.pl/opisy/1c/szynwald.htm

Kościół wpisano do rejestru zabytków pod numerem A/357 z dnia 13.07.1936 r. Jest to kościół gotycki z późnorenesansową kaplicą. W 1594 r. nastąpiła przebudowa świątyni. Świątynia posiada elewację murowaną z cegły w układzie gotyckim z późnorenesansową kaplicą. Korpus nawowy na planie zbliżony jest do kwadratu z czterokondygnacyjną wieżą od strony zachodniej, przybudówką od strony południowej oraz trójbocznie zamkniętym, niższym i węższym prezbiterium od strony wschodniej. Do południowego boku prezbiterium przylega dobudówka, która pełni funkcję zakrystii, kruchty bocznej na dole i dawnej loży kolatorskiej. Do elewacji północnej przylega kwadratowa kaplica. Cały kościół jest oskarpowany dwuskokowo.

Prezbiterium zamknięte jest trójbocznie, przy nim od północy zlokalizowana jest kaplica na planie zbliżonym do kwadratu, a od południa przybudówka mieszcząca zakrystię i kruchtę. Nawa szersza, zbliżona jest do kwadratu, z prostokątnąwieżą od zachodu.

4) Kościół p.w. św. Barbary w Świętem

Zdjęcie 17 Kościół p.w. św. Barbary w Świętem

Źródło:http://parafia-w-swietem.pl/

Kościół wpisany został do rejestru zabytków pod numerem A/413 z dnia 5.08.1961 r. Parafię założono najprawdopodobniej ok. 1300 r. i w tym czasie powstał prawdopodobnie pierwszy kościół, wzmiankowany w źródłach z 1366 r. Pierwotny kościół uległ zniszczeniu w XV lub XVI w. Parafię

erygowano na nowo w XVIII w. Obecny kościół wzniesiony został w 1723 r. lub 1736 r. Świątynia była remontowana w 1918 r., w latach 1962 – 1966 i ostatnio pod koniec XX w.

Kościół orientowany jest na rzucie prostokąta. Prezbiterium jest zamknięte trójbocznie, z przybudówkami po bokach, mieszczącymi zakrystię od płn. i składzikiem od płd. Od strony zachodniej znajduje się starszy korpus trójnawowy z kruchtą.

5) Klasztor ss. Karmelitanek Bosych p.w. Matki Bożej Nieustającej Pomocy i św. Józefa

Zdjęcie 18. Klasztor ss. Karmelitanek Bosych p.w. Matki Bożej Nieustającej Pomocy i św. Józefa

Źródło: http://karmellasin.pl/historia/

Klasztor pochodzi z lat 20-tych XX w. Budynek klasztorny jest murowany z cegły, otynkowany, na planie litery „L”, podpiwniczony.

Założenia dworsko-parkowe:

1) Zespół pałacowo-folwarczny w Bogdankach:

Zespół w Bogdankach złożony jest z trzech wyodrębnionych, funkcjonalnych części: rezydencjonalnej z pałacem i parkiem krajobrazowym, podwórza folwarcznego i dawnej kolonii mieszkalnej robotników folwarcznych. Część rezydencjonalna zajmuje zach. fragment zespołu ujęty łukiem drogi do Łasina, od wschodu sąsiaduje z podwórzem gospodarczym. Od południa znajduje się neogotycki pałac, frontem skierowany na wschodzie ku podwórzu folwarcznemu, murowany, o rozczłonkowanej bryle. Pałac został założony na planie prostokąta. Jest obiektem wolnostojącym i częściowo podpiwniczonym. Ma poddasze użytkowe. Składa się z korpusu głównego. Obiekt posiada trzy kondygnacje z ryzalitem na osi głównej i przylegającej do niego w części północno-zachodniej czterokondygnacyjnej wieży oraz skrzydła bocznego od strony wschodniej.

2) Zespół folwarczny w Nogacie:

Zespół tworzy zabudowę wokół prostokątnego podwórza folwarcznego. Został on silnie zniekształcony późniejszą, poparcelacyjną zabudową z k. XIX w. i pocz. XX w. Po południowej i wschodniej stronie założenia rozciąga się park, aż do brzegu jeziora Nogat, z zachowanym częściowo starodrzewem. Architektura zespołu jest ceglana o prostych bryłach i oszczędnym detalu architektonicznym. Po parcelacji zespół został przekształcony w gospodarstwa rolnicze, a poszczególne budynki dostosowano do nowych funkcji i przebudowano.

3) Zespół pałacowo-folwarczny w Nowych Jankowicach:

Zespół złożony jest z trzech części: rezydencjonalnej z pałacem i parkiem, rozległego podwórza folwarcznego i pozostałości dawnej kolonii robotników folwarcznych. Pałac wybudowano w latach 1848 – 1850. Jest to budynek murowany na planie prostokąta, podpiwniczony, o silnie urozmaiconej bryle z czworoboczną wieżą od północy. Po II wojnie światowej w pałacu działała Państwowa Stadnina Koni specjalizująca się w hodowli rasowych koni pociągowych.

4) Zespół folwarczny w Szonowie Szlacheckim:

Zespół położony jest przy drodze, od drogi oddzielony niewielkim jeziorkiem. Bezpośrednio za jeziorkiem wznosi się spichlerz z bocznymi aneksami magazynowymi, murowany, na planie prostokąta, z wnętrzem jednoprzestrzennym. Zabudowania dworskie usytuowane są w głębi, w otoczeniu parku. Budynek dworu wzniesiono na planie nieregularnym z dwoma bocznymi ryzalitami. Jest to obiekt dwukondygnacyjny.

5) Zespół folwarczny w Szynwałdzie:

Zespół folwarczny usytuowany jest w centrum wsi. Dawne podwórze folwarczne zajmowało prostokątny teren, obecnie układ jest słabo czytelny. Z dawnego układu zachował się staw, usytuowany niegdyś w centrum podwórza. Z zabudowy folwarcznej zachowały się stodoła w zachodniej pierzei oraz stajnia w południowej pierzei. W południowo-wschodnim narożniku podwórza zachował się dawny dwór wzniesiony w 2 połowie XIX wieku. Powstał on na wcześniejszych fundamentach XVII wiecznego dworu. Jest to budynek klasycystyczny, wzniesiony na planie prostokąta, murowany z cegły i otynkowany, piętrowy oraz cały podpiwniczony. Pośrodku elewacji frontowej znajduje się ryzalit zwieńczony trójkątnym szczytem. Bardziej bogato prezentuje się elewacja ogrodowa z jońskim portykiem kolumnowym, który dźwiga taras pierwszego piętra. Wszystkie elewacje dworu zdobione są w klasycystycznym detalu architektonicznym. Pałac posiada dach czterospadowy, który pokryty jest eternitem. W dwutraktowych wnętrzach nie zachowało się jego wyposażenie.

<u>Cmentarze i pomniki pamięci:</u>

Na terenie miasta i gminy Łasin znajduje się kilkanaście zabytkowych cmentarzy. Należą do nich przede wszystkim nieczynne cmentarze ewangelickie, często zaniedbane, o nieczytelnych granicach, cmentarze przykościelne, parafialne rzymsko - katolickie oraz cmentarze żydowskie.

1) Miasto Łasin:
   - cmentarz parafialny rzym. - kat., przy ul. Kościelnej z II poł. XIX w. o powierzchni 0,70 ha, rozlokowany wzdłuż płn. boku kościoła parafialnego, cmentarz nieczynny od 1963 r.,
   - cmentarz przykościelny przy ulicy Kościelnej, przy kościele parafialnym, z XIV w. o powierzchni 0,21 ha, cmentarz nieczynny,
   - cmentarz komunalny przy ulicy Radzyńskiej, z 1960 r., o powierzchni 3,36 ha, położony na płd. - zach. od centrum miasta, przy drodze do Radzynia, cmentarz czynny,
   - cmentarz ewangelicki przy ulicy Radzyńskiej z początku XX w. o powierzchni 0,07 ha, położony na płd. - zach. od centrum przy drodze do Radzynia, cmentarz nieczynny,
   - cmentarz ewangelicki przy ulicy Starej z 1 połowy XIX w., cmentarz zlikwidowany (przeniesiony na ul. Radzyńską),
   - cmentarz miejsce pamięci narodowej, przy ulicy Dworcowej z 1945 r., o powierzchni 0,12 ha,
   - cmentarz nieczynny, mogiła zbiorowa pomordowanych mieszkańców Łasina w latach 1939-1945,
   - cmentarz miejsce pamięci narodowej "Magdalenka", przy ulicy Dworcowej z 1945 r. o powierzchni 0,08 ha, cmentarz nieczynny,
   - cmentarz żydowski z 1818 r., w płd. - zach. części miasta przy drodze wyjazdowej do Radzynia, przy cmentarzu komunalnym. Pierwotnie otoczony murem, którego naprawę po

raz ostatni przeprowadzono w 1973 r. Po przyłączeniu Pomorza do Polski i wyjeździe Żydów z Łasina w 1923 r. został sprzedany magistratowi. W 1939 r. opuszczony cmentarz zniszczyli Niemcy. Cmentarz zlikwidowany, obecnie parking przed cmentarzem komunalnym.

2) Bogdanki:
   - cmentarz rodowy z 2 połowy XIX w. o powierzchni 0,01 ha, w płd. - zach. części parku, na brzegu rzeki Osy, cmentarz nieczynny.
3) Huta – Strzelce:
   - cmentarz choleryczny z 1816 r. o powierzchni 0,05 ha, otoczony polami uprawnymi, cmentarz nieczynny.
4) Nogat:
   - cmentarz ewangelicki z początku XX w. o powierzchni 0,16 ha, otoczony polami uprawnymi, cmentarz nieczynny.
5) Nowe Błonowo:
   - cmentarz ewangelicki z 2 połowy XIX w. o powierzchni 0,36 ha, przy drodze polnej, ok. 1 km od drogi do Łasina, cmentarz nieczynny.
6) Nowe Jankowice:
   - cmentarz rodowy z połowy XIX w. o powierzchni 0,40 ha, od szosy do cmentarza prowadzi aleja lipowa, cmentarz nieczynny.
7) Nowe Mosty:
   - cmentarz ewangelicki z 2 połowy XIX w. o powierzchni 0,06 ha, cmentarz nieczynny,
   - cmentarz ewangelicki z początku XX w. o powierzchni 0,18 ha, przy drodze. cmentarz nieczynny,
   - cmentarz ewangelicki z 2 połowy XIX w. o powierzchni 0,31 ha, w otoczeniu pól uprawnych, cmentarz nieczynny.
8) Plesewo:
   - cmentarz ewangelicki z XIX/XX w., o powierzchni 0,33 ha, przy drodze do Świętego, cmentarz nieczynny,
   - cmentarz katolicki o powierzchni 0,30 ha, położony przy drodze z Plesewa do Łasina, cmentarz nieczynny,
   - cmentarz choleryczny z 2 poł. XIX w. o powierzchni 0,05 ha, w otoczeniu pól uprawnych, cmentarz nieczynny.
9) Stare Błonowo:
   - cmentarz ewangelicki, z 2 poł. XIX w. o powierzchni 0,12 ha, cmentarz nieczynny, obecnie niewidoczny w terenie, teren zdewastowany przeznaczony na cele gospodarcze,
   - cmentarz ewangelicki, z 2 poł. XIX w. o powierzchni 0,17 ha, otoczony polami uprawnymi, cmentarz nieczynny.
10) Strzelce:
   - cmentarz parafialny rzym. - kat., z 1 ćw. XIX w. o powierzchni 0,19 ha, położony na płn. od kościoła parafialnego, cześć cmentarza znajduje się na byłym cmentarzu ewangelickim, cmentarz czynny.
11) Szczepanki:
   - cmentarz parafialny rzym. - kat. z 1946 r. o powierzchni 0,34 ha, przy drodze polnej, cmentarz czynny,
   - cmentarz przykościelny z XIX w. na gruncie cmentarza średniowiecznego, o powierzchni 0,25 ha.
12) Szonowo:
   - cmentarz ewangelicki rodowy, z 2 poł. XIX w. o powierzchni 0,31 ha, cmentarz nieczynny.
13) Szynwałd:
   - cmentarz ewangelicki, z 2 poł. XIX w. o powierzchni 0,42 ha, położony na skraju lasu, do cmentarza prowadzi aleja lipowa, cmentarz nieczynny,

- cmentarz przykościelny z XIV w. o powierzchni 0,50 ha, cmentarz czynny.

14) Święte:
- cmentarz przykościelny z XV w. o powierzchni 0,64 ha, cmentarz czynny,
- cmentarz parafialny rzym. - kat., I poł. XVIII w., o powierzchni 0,64, cmentarz czynny,
- cmentarz rodowy, pocz. XX w. o powierzchni 0,02 ha, w środkowej części parku, cmentarz nieczynny.

15) Wydrzno:
- cmentarz ewangelicki, z 2 poł. XIX w. o powierzchni 0,12 ha, w pobliżu jeziora Nogat, cmentarz nieczynny.

16) Zawda:
- cmentarz ewangelicki, z 2 poł. XIX w. o powierzchni 1,44 ha, otoczony polami uprawnymi, od szosy do cmentarza prowadzi aleja lipowa, cmentarz nieczynny.

17) Zawdzka Wola:
- cmentarz parafialny, z 2 poł. XIX w. o powierzchni 0,21 ha, cmentarz nieczynny.

Na terenie Miasta i Gminy Łasin w rejestrze zabytków nieruchomych i archeologicznych znajduje się 16 zabytków (w tym. m.in. zespoły pałacowo-parkowe, kościoły, grodziska).

Zabytki w gminnej ewidencji zabytków:

Liczbę zabytków nieruchomych i archeologicznych ujętych w gminnej ewidencji zabytków Miasta i Gminy Łasin przedstawia poniższa tabela.

Tabela 18. Liczba zabytków ujętych w gminnej ewidencji zabytków Miasta i Gminy Łasin w podziale na rodzaje

Rodzaj zabytku	Ilość
Zabytki nieruchome	357
Stanowiska archeologiczne	479

Źródło: Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Łasin na lata 2019 - 2022

2.5. Zagospodarowanie przestrzenne i infrastruktura techniczna

2.5.1. Infrastruktura transportowa

Drogi

Sieć dróg publicznych przebiegających przez teren Gminy liczy łącznie niespełna 100 km. Na układ drogowy Gminy składają się drogi o znaczeniu gminnym, powiatowym, wojewódzkim i krajowym. Atutem Miasta i Gminy Łasin jest położenie w pobliżu dużych ośrodków miejskich województwa kujawsko-pomorskiego takich, jak: Grudziądz (28 km), czy Brodnica (46 km).

Na sieć w/w dróg składają się:

1) Drogi krajowe:
- Droga krajowa nr 16 relacji Dolna Grupa – Grudziądz – Iława – Ostróda – Olsztyn – Mrągowo – Ełk – Augustów – przejście graniczne z Litwą w Ogrodnikach.

2) Drogi wojewódzkie:
- Droga wojewódzka nr 538 relacji Radzyń Chełmiński – Łasin – Nowe Miastko Lubawskie – Rozdroże k. Nidzicy (województwo warmińsko – mazurskie).

3) Drogi powiatowe:
- Droga powiatowa nr 1365C relacji Gardeja (województwo pomorskie) – Łasin, w mieście Łasin status tej drogi powiatowej mają ulice: Dworcowa i 700 – lecia,
- Droga powiatowa nr 1367C relacji Nogat – Wydrzno,

- Droga powiatowa nr 1368C relacji Szembruczek – Nowe Mosty,
- Droga powiatowa nr 1369C relacji Bukowiec – Stare Błonowo,
- Droga powiatowa nr 1370C relacji Wydrzno – Gordanowo,
- Droga powiatowa nr 1371C relacji Szynwałd – Stare Błonowo,
- Droga powiatowa nr 1372C relacji Szynwałd – Łasin, w mieście status tej drogi powiatowej posiada ulica Żeromskiego,
- Droga powiatowa 1373C relacji Szynwałd – Jankowice,
- Droga powiatowa 1374C relacji Strzelce – Jankowice,
- Droga powiatowa nr 1375C relacji Jankowice – Święte,
- Droga powiatowa nr 1376C relacji Jankowice – Plesewo,
- Droga powiatowa nr 1377C relacji Plesewo – granica województwa,
- Droga powiatowa nr 1386C relacji Nowe Mosty – Szczepanki,
- Droga powiatowa nr 1387C relacji Nowe Mosty – Bogdanki,
- Droga powiatowa nr 1388C relacji Łasin – Lisnowo,
- Droga powiatowa nr 1389C relacji Bogdanki – Plesewo,
- Droga powiatowa nr 1390C relacji Bogdanki – Lisnowo,
- Droga powiatowa nr 1392C relacji Słup – Mędrzyce, przez teren Gminy przebiega n odcinku 4,46 km.

4) Drogi gminne:
   - Ulice miejskie: ul. Zamkowa, ul. Aleja Młodości, ul. Bratkowa, ul. Farna, ul. Jaśminowa, ul. Kardynała, ul. Konarskiego, ul. Kościelna, ul. Kościuszki, ul. Kwiatowa, ul. Liliowa, ul. Lipowa, ul. Marii Curie Skłodowskiej, ul. Okrężna, ul. Olimpijska, ul. Podgórna, ul. Podmurna, ul. Radzyńska, ul. Różana, ul. Rynek, ul. Rzeźnicka, ul. Solna, ul. Spichrzowa, ul. Sportowa, ul. Spółdzielców, ul. Stara, ul. Studzienna, ul. Szkolna, ul. Tulipanowa, ul. Tysiąclecia, ul. Wałowa, ul. Wąska, ul. Wodna, ul. Wrzosowa oraz ul. Żelazna.
   - drogi gminne na obszarze wiejskim:
     - droga gminna nr 041301C relacji Nogat – granica województwa,
     - droga gminna nr 041302C relacji Nogat – granica województwa – Szynwałd,
     - droga gminna nr 041303C relacji Nogat – granica województwa,
     - droga gminna nr 041304C relacji Szynwałd – granica województwa,
     - droga gminna nr 041305C relacji Szynwałd – granica województwa,
     - droga gminna nr 041306C relacji Szynwałd – Strzelce,
     - droga gminna nr 041307C relacji Krzyżówka – Wybudowania Łasińskie,
     - droga gminna nr 041308C relacji droga gminna nr 0141303C – granica województwa,
     - droga gminna nr 041310C relacji Szynwałd – Zawda,
     - droga gminna nr 041311C relacji droga powiatowa w Nowych Mostach – droga krajowa nr 16 w Nowych,
     - droga gminna nr 041312C relacji Kozłowo – granica województwa,
     - droga gminna nr 041313C relacji Szczepanki – Łasin,
     - droga gminna nr 041314C relacji Jakubkowo – Szonowo,
     - droga gminna nr 041315C relacji Stare Błonowo – Jankowice,
     - droga gminna nr 041316C relacji Zawda – Zawdzka Wola,
     - droga gminna nr 041317C relacji Plesewo – Huta Strzelce,
     - droga gminna nr 041318C relacji Szonowo – granica Gminy,
     - droga gminna nr 041319C droga w miejscowości Huta Strzelce,
     - droga gminna nr 041320C relacji droga powiatowa nr 1367C – granica Gminy,
     - droga gminna nr 041321C relacji droga powiatowa nr 1367C – granica Gminy,
     - droga gminna nr 041322C relacji Zawda – Zawdzka Wola,
     - droga gminna nr 041323C relacji Zawdzka Wola – granica Gminy,
     - droga gminna nr 041324C relacji droga powiatowa nr 1370C w Wydrznie – droga powiatowa nr 1371C,

- droga gminna nr 041325C droga w Wydrznie,
- droga gminna nr 041326C relacji Jankowice – Nowe Jankowice,
- droga gminna nr 041327C relacji droga powiatowa nr 1375C – Nowe Jankowice,
- droga gminna nr 041328C relacji Szonowo Szlacheckie – Plesewo,
- droga gminna nr 041329C droga w miejscowości Święte,
- droga gminna nr 041330C relacji Krzyżówka – granica Gminy,
- droga gminna nr 041331C relacji droga powiatowa nr 1369 – Nowe Błonowo,
- droga gminna nr 041332C relacji Nowe Błonowo – Wybudowanie Łasińskie,
- droga gminna nr 041333C relacji Wybudowanie Łasińskie – Łasin Wybudowanie,
- droga gminna nr 041334C relacji Goczałki – w stronę jeziora Święte,
- droga gminna nr 041335C droga w miejscowości Goczałki,
- droga gminna nr 041336C relacji Goczałki – granica Gminy,
- droga gminna nr 041337C relacji jezioro Łasińskie – droga wojewódzka nr 538,
- droga gminna nr 041338C relacji droga gminna 041314C – Szonowo Szlacheckie,
- droga gminna nr 041339C relacji droga wojewódzka nr 538 – Hermanowo,
- droga gminna nr 041340C relacji droga wojewódzka nr 538 – Szczepanki – droga wojewódzka nr 538,
- droga gminna nr 041341C droga w miejscowości Przesławice,
- droga gminna nr 041342C relacji droga powiatowa nr 1392C – Przesławice.

Na terenie Miasta i Gminy Łasin infrastruktura obejmuje 92,121 km dróg gminnych, w tym 9,057 km na terenie miasta oraz 83,064 na terenie wiejskim gminny. Stan techniczny większości dróg należy uznać za niewystarczający i kwalifikujący je do wykonanie modernizacji bądź przebudowy w najbliższym czasie. W najlepszym stanie technicznym są drogi i ulice, których remont był przeprowadzony w ostatnim czasie.

W 2018 roku został wykonany II etap przebudowy drogi gminnej 041316C relacji Zawda – Zawdzka Wola o długości 1000 m. Przebudowa w I etapie realizowanym w 2016 roku, polegała na wykonaniu nawierzchni bitumicznej cienkowarstwowej na długości 2500 m. Ponadto w 2018 r. wykonano modernizację drogi gminnej nr 041325C w miejscowości Wydrzno. Prace obejmowały wykonanie nawierzchni tłuczniowej dla przyszłego ułożenia nawierzchni bitumicznej, którą ostatecznie wykonano w 2020r.

Również w 2018 roku została wykonana przebudowa drogi gminnej nr 041319C w miejscowości Huta-Strzelce na długości 750 m. W ramach przedsięwzięcia została wykonana nowa szersza nawierzchnia z mieszanek mineralno - asfaltowych, pobocza z kruszywa łamanego oraz zjazdy z mieszanek mineralno - asfaltowych.

Kolejna przebudowa dotyczy drogi gminnej nr 041334C w miejscowości Goczałki Prace obejmowały wykonanie nawierzchni tłuczniowej dla przyszłego ułożenia nawierzchni bitumicznej, którą ostatecznie wykonano w 2020r.

Na drodze gminnej 041322C w miejscowości Zawda została wykonana nowa nawierzchnia z mieszanek mineralno - bitumicznych grubości 4 cm oraz pobocza i zjazdy z kruszywa łamanego.

W latach 2018-2019 w dwóch etapach wykonane zostały prace związane z modernizacją drogi gminnej nr 041341C w miejscowości Przesławice, związane z ułożeniem nowej nawierzchni bitumicznej na istniejącej podbudowie tłuczniowej, składającej się z warstwy wiążącej i ścieralnej o grubości 9 cm na długości łącznej 1250 m. Prace modernizacyjne miały na celu poprawę dojazdu do gruntów rolnych, a tym samym poprawę bezpieczeństwa i warunków pracy rolników.

W tym samym latach w dwóch etapach wykonano przebudowę i modernizację ulicy Podmurnej, Kościuszki i Radzyńskiej. W ramach etapu I została wykonana przebudowa sieci wodociągowej wraz z przyłączami na całej długości ulicy Podmurnej oraz budowa odcinka kanalizacji deszczowej na długości 50 m wraz z wykonaniem nowej nawierzchni asfaltowej na tym odcinku. W 2019r. w ramach

etapu II dokończono inwestycję wykonując nowe nawierzchnie ulic i chodników oraz renowację kanalizacji deszczowej.

W 2018 r. zakończyły się prace budowlane przebudowy ulicy Wodnej w Łasinie, w ramach których została wykonana nowa sieć wodociągowa oraz nowe nawierzchnie ulicy z mieszanki mineralno - asfaltowej i chodników z kostki betonowej.

W 2019 r. także zakończyły się prace budowlane przebudowy ulicy Tysiąclecia w Łasinie, w ramach których została wykonana nowa sieć kanalizacji deszczowej oraz nowe nawierzchnie ulicy z mieszanki mineralno - asfaltowej i chodników z kostki betonowej.

W ciągu dróg gminnych znajdują się dwa mosty. Jeden zlokalizowany w Łasinie - jezioro Zamkowe, którego ogólny stan techniczny określony został jako dobry, drugi most zlokalizowany jest w Szynwałdzie na rzece Gardęga, którego stan techniczny również jest dobry.

Ścieżki rowerowe

W 2018 r. długość ścieżek pieszo-rowerowych na terenie Miasta i Gminy wynosiła 5,1 km. Poniższa tabela przedstawia istniejące oraz planowane ciągi pieszo-rowerowe.

Tabela 19. Istniejące i projektowane ścieżki pieszo-rowerowe oraz chodniki (2019 r.)

Istniejące ścieżki pieszo-rowerowe/chodniki
Ścieżka pieszo-rowerowa nad j. Zamkowym - dł 1,0 km
Ścieżka pieszo-rowerowa Nowe Jankowice -Huta Strzelce - dł. 2,2 km
Projektowane ścieżki pieszo-rowerowe/chodniki
Ścieżka pieszo-rowerowa wzdłuż drogi krajowej nr 16 Zawda - Huta Strzelce -2 km
Ścieżka pieszo-rowerowa wzdłuż drogi krajowej nr 16 Jankowice- Łasin- Nowe Mosty -10 km
Ścieżka pieszo-rowerowa nad j. Zamkowym - kontynuacja dł 0,7 km

Źródło: *Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie*

Na początku września 2018 roku zakończyły się prace związane z budową ścieżki pieszo-rowerowej nad Jeziorem Zamkowym w Łasinie o długości ok. 1 km. Budowa obejmowała wykonanie ciągu pieszo-rowerowego o nawierzchni utwardzonej kostką betonową wraz z energooszczędnym oświetleniem ulicznym oraz obiektów małej architektury, na którą składa się altana, stoły piknikowe, ławki. Zamontowane zostały również urządzenia siłowni zewnętrznej.

Linie kolejowe

Przez teren Gminy Łasin przebiegała linia kolejowa nr 232 relacji Jabłonowo Pomorskie – Prabuty. W 2007 roku linia kolejowa została rozebrana.

Transport publiczny

Komunikacja autobusowa na terenie Miasta i Gminy Łasin wykonywana jest przez prywatnych przewoźników: TOMKAS Jabłonowo Pomorskie na trasie Świecie nad Osą - Łasin - Grudziądz oraz Firmę przewozowa TRAKT z Łasina na trasach dowozu dzieci do szkół podstawowych w okresach trwania nauki. W roku 2017 Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Grudziądzu Sp. z o. o. zaprzestało świadczenia usług przewozowych z uwagi na małą ilość pasażerów korzystających z transportu. Z przyczyn logistycznych większość osób dojeżdżających do pracy poza teren gminy korzysta z pojazdów prywatnych. Tym samym coraz mniejsze znaczenie z przyczyn ekonomicznych

ma transport publiczny, a biorąc pod uwagę nieodpłatne dowożenie pracowników do pracy przez dużych pracodawców, perspektywa rozwoju transportu osobowego publicznego wydaje się mizerna.

Punkty oświetleniowe

Wg stanu na 31 marca 2020r. na terenie Miasta i Gminy Łasin przy drogach publicznych oraz na osiedlach mieszkaniowych znajduje się 535 opraw oświetleniowych będących własnością Energa Oświetlenie Sopot oraz 45 opraw oświetleniowych własności Miasta i Gminy Łasin. Poza tym w miejscach przystanków autobusowych na terenach niezelektryfikowanych ustawiono 6 lamp solarnych hybrydowych.

W 2020 roku wykonana zostanie kompleksowa modernizacja oświetlenia ulicznego, która ma na celu wymianę starych zużytych opraw na energooszczędne ledowe.

2.5.2. Infrastruktura telekomunikacyjna

Na terenie Gminy w 2019 roku rozpoczęła się realizacja inwestycji polegającej na budowie na istniejącej infrastrukturze energetycznej linii światłowodowych dla celów telekomunikacyjnych. Inwestycją objęta jest północno-wschodnia część Gminy (łącznie z miastem). W ramach realizacji projektu zostanie doprowadzony światłowód do wszystkich szkół oraz zainteresowanych podmiotów i osób fizycznych. Zakończenie inwestycji planowane jest do końca 2020 roku.

2.5.3. Gospodarka wodno-ściekowa

Zadania z zakresu zaspakajania potrzeb związanych z zaopatrzeniem w wodę i odbiorem ścieków sanitarnych, realizuje powołana z dniem 1 stycznia 2019r. spółka prawa handlowego Zakład Gospodarki Komunalnej w Łasinie Sp. z o.o. powstała z przekształcenia zakładu budżetowego. Wszystkie udziały w spółce są własnością Miasta i Gminy Łasin.

Na terenie Miasta i Gminy Łasin liczba osób podłączonych do wodociągu wynosi 7 921 osób. Liczba osób korzystających z kanalizacji to ok. 4 000.

Liczba przyłączy do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w latach 2015, 2016, 2017, 2018 przedstawiała się następująco:

Tabela 20. Liczba przyłączy do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej

Rok	Wodociąg	Kanalizacja
2015	1 127	337
2016	1 134	338
2017	1 141	342
2018	1 151	346

Źródło: *Dane Miasta i Gminy Łasin, stan na dzień 31.10.2018 r.*

Ilość wody dostarczonej do odbiorców oraz odebranych ścieków w latach 2015, 2016, 2017, 2018 przedstawiona została w poniższej tabeli.

Tabela 21. Ilość wody dostarczonej do odbiorców oraz odebranych ścieków

Rok	Wodociąg	Kanalizacja
2015	342 400	133 000
2016	323 400	123 900
2017	344 000	134 000
2018	347 900	125 000
2019	343 200	124 400

Źródło: *Dane Miasta i Gminy Łasin, stan na dzień 30.11.2018 r.*

Grupowa Oczyszczalnia Ścieków zlokalizowana w miejscowości Łasin Wybudowanie jest obiektem z lat 80 i 90-tych XX wieku. Funkcjonuje w oparciu o osadnik Imhoffa oraz 4 stawy biologiczne wykonane w oparciu o istniejące zastoiska wodne (w technologii oczyszczalni nie występują zbiorniki betonowe). Napowietrzanie ścieków odbywa się za pomocą przestarzałych, mało wydajnych i wyeksploatowanych aeratorów pływających AP 200 produkcji ówczesnej NRD. Oczyszczalnia nie posiada wyodrębnionej części mechanicznej, a także linii zagospodarowania osadów. Osady są gromadzone bądź na składowisku osadów bądź też pozostają w lagunach (brak możliwości ich usuwania z lagun). Oczyszczalnia nie posiada wyspecjalizowanego punktu zlewnego dla ścieków dowożonych beczkowozami. W 2019r. opracowano dokumentację projektową kompleksowej przebudowy i modernizacji oczyszczalni, która realizowana będzie w latach 2020-2021 przy udziale środków UE.

W latach 2017 i 2018 w ramach środków UE z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 oraz przy współfinansowaniu Miasta i Gminy Łasin, na terenach wiejskich wybudowano łącznie 90 nowoczesnych przydomowych oczyszczalni ścieków. Łączna ilość przydomowych oczyszczalni ścieków, która funkcjonuje na terenach wiejskich wynosi 120 szt. Pozostali mieszkańcy posiadają zbiorniki szczelne na ścieki 482 szt. i korzystają z transportu asenizacyjnego, który odwozi ścieki do punktu zlewnego grupowej oczyszczalni ścieków.

Całkowita długość sieci wodociągowej na terenie gminy wynosi 185,5 km natomiast łączna długość kanalizacji sanitarnej (grawitacyjnej i ciśnieniowej) 30,6 km.

Sieć wodociągowa obejmuje 99,9% mieszkańców miasta i gminy. Jedynie około 10 posesji (pojedyncze małe budynki mieszkalne - zamieszkałe bądź nie) nie posiada w chwili obecnej, z uwagi na znaczne odległości od sieci wodociągowych, możliwości podłączenia.

W 2019 r. przeprowadzono modernizację i przebudowę Stacji Uzdatniania Wody w Łasinie pod kątem zmiany technologii uzdatniania w celu wyeliminowania przekroczeń jonu amonowego zawartego w wodzie oraz obniżenia zawartości związków żelaza i manganu. Jednocześnie rozwiązano problem częstotliwości płukania filtrów przez całkowite jego zautomatyzowanie i powiązanie z ilością uzdatnionej wody. Dla prowadzenia prawidłowej gospodarkę wodami popłucznymi wybudowano nowy duży zbiornik z odstojnikiem. Stacja po przebudowie osiągnęła zakładane wyniki.

Również w 2019 r. wykonano projekt rozbudowy i przebudowy Stacji Uzdatniania Wody w Zawdzie, która po przebudowie jako druga obok SUW Łasin, zaopatrywać będzie w wodę mieszkańców części północno-wschodniej Gminy oraz w sytuacjach awaryjnych współpracować będzie z całą siecią gminną. Planowany termin przebudowy i rozbudowy stacji to lata 2020-2021.

Po przebudowie SUW Zawda i wykonaniu w 2020r. spinających sieci wodociągowych, zaplanowano ostateczne odłączenie SUW Nowe Błonowo.

Sieć kanalizacyjna obejmuje miasto Łasin oraz miejscowości Nowe Jankowice oraz Święte. Dodatkowo, do kanalizacji jest podłączony budynek szkoły w Jankowicach oraz dwie posesje prywatne w tej miejscowości. Szacunkowa liczba mieszkańców korzystających z kanalizacji to 4000 osób.

W 2016 roku miała miejsce budowa sieci wodociągowych na terenie Wydrzna, Szonowa oraz Wybudowania Łasińskiego wybudowano 3,3 km rurociągów o średnicy 90-110 mm spinając dwie istniejące sieci dla zwiększenia w nich ciśnienia, podłączając do niej dodatkowo 4 posesje. Dotychczas nie mające dostępu do wodociągu.

W 2016 roku miała miejsce modernizacja sieci wodociągowej, jak i kanalizacyjnej w ul. Konarskiego/Sportowej.

W 2018 i 2019 roku nastąpiła modernizacja i rozbudowa zarówno sieci wodociągowej, jak i kanalizacyjnej w ul. Wodnej i Tysiąclecia oraz modernizacja sieci wodociągowej i deszczowej w ul. Podmurnej i Kościuszki.

W zakresie sieci wodociągowych i kanalizacyjnych występują następujące potrzeby:

- Podłączenie do sieci wodociągowej pozostałych nie podłączonych posesji (ok. 10 szt.),
- Połączenie sieci wodociągowych w celu wykonania pierścieniowego systemu wodociągów,
- Uporządkowanie gospodarki ściekowej wokół Jeziora Małego w Łasinie,
- Modernizacja kolektorów ściekowych w rejonie ul. Solnej, Studziennej i Młyńskiej,
- Uporządkowanie gospodarki ściekowej na terenie wiejskim przez kontynuacje budowy przydomowych oczyszczalni ścieków.

Stan istniejący w odniesieniu do obszaru aglomeracji w zakresie liczby mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej, liczby mieszkańców korzystających z taboru asenizacyjnego, liczby mieszkańców korzystających z pojedynczych systemów oczyszczania ścieków ze wskazaniem ich ilości, % skanalizowania o odniesieniu do aglomeracji, RLM turystów oraz RLM przemysłu, przedstawia się następująco:

- Liczba rzeczywistych mieszkańców aglomeracji – 4238
- Liczba mieszkańców korzystających z systemu kanalizacyjnego – 4224
- Liczba mieszkańców korzystających z taboru asenizacyjnego – 10
- Liczba mieszkańców korzystająca z indywidualnych oczyszczalni – 4
- RLM przemysłu w aglomeracji – 0
- RLM turystów w aglomeracji – 943

2.5.4. Sieć gazowa

Infrastruktura gazowa istnieje tylko w mieście Łasin, w związku z czym jedynie mieszkańcy miasta mogą korzystać z gazu sieciowego. Jak wynika z dokumentu pn. *Założenia do planu zaopatrzenia Miasta i Gminy Łasin w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe*: Miasto Łasin jest zgazyfikowane gazem ziemnym wysokometanowym. Źródłem gazu dla miasta jest gazociąg wysokiego ciśnienia Dn 80 mm relacji Kłódka -Łasin włączony do gazociągu wysokiego ciśnienia Dn 400 mm Włocławek -Wybrzeże. Trasa gazociągu Dn 80 mm przebiega wzdłuż drogi Grudziądz-Łasin do stacji redukcyjno-pomiarowej I-go stopnia zlokalizowanej na obrzeżu miasta przy ul. Grudziądzkiej. Gaz do odbiorców rozprowadzany jest siecią gazową niskiego ciśnienia. Redukcja ciśnienia gazu ze średniego na niskie, następuje w dwóch stacjach redukcyjno-pomiarowych II-go stopnia: przy ul. Grudziądzkiej i w pobliżu PGR Łasin z sieci gazowej korzysta ok. 90% mieszkańców miasta. Część wiejska Gminy Łasin nie jest zgazyfikowana.

[3]Dane z Miasta i gminy Łasin

Na strukturę sieci gazowej składa się ponad 13 km sieci rozdzielczej i 406 czynnych przyłączy do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych. Z instalacji gazowej korzysta około 31,4% ludności (2018 r.).

Poniższa tabela przedstawia szczegółowe informacje na temat sieci gazowej.

Tabela 22. Struktura sieci gazowej na terenie Gminy i Miasta Łasin (2010-2018)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Długość czynnej sieci rozdzielczej (km)	12 686	12 686	12 686	12 807	12 807	13 219	13 428	13 428	13 428
Czynne przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	386	388	393	395	395	397	400	401	406
Zużycie gazu (tys. m^3)	438,80	410,00	416,3	402,8	398,2	398,9	438,0	-	-
Odbiorcy gazu (gospodarstwa domowe)	1116	1109	1130	1117	1162	1042	1208	1209	1213
Liczba ludności korzystającej z sieci gazowej	3 526	3 501	3 599	3 538	3 618	3 515	3 692	3 640	3 636

Źródło: *Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL*

2.5.5. Gospodarka odpadami

Na terenie Miasta i Gminy Łasin usługę odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych, niezamieszkałych oraz nieruchomości zabudowanych domkami letniskowymi i innych nieruchomości zabudowanych, świadczyło do końca 2019r. Przedsiębiorstwo Usług Miejskich „PUM" Sp. z o.o. z siedzibą w Grudziądzu.

Ponadto w Gminie funkcjonuje punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (PSZOK). Właściciele nieruchomości mogą do niego oddawać odpady komunalne powstające w gospodarstwach domowych, takie jak: tworzywa sztuczne, papier i tekturę, metale i opakowania wielomateriałowe, szkło, przeterminowane leki, zużyte baterie i akumulatory, chemikalia, meble i inne odpady wielkogabarytowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, odzież i tekstylia oraz popiół i żużel powstały w procesie spalania, odpady budowlane i rozbiórkowe, zużyte opony oraz odpady zielone, które ulegają biodegradacji. W roku 2018 zakończyła się realizacja inwestycji polegająca na rozbudowie PSZOK. Było to możliwe przy wsparciu środków unijnych.

Tabela 23. Zmieszane odpady zebrane na terenie Miasta i Gminy Łasin w latach 2011-2019

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Łasin	1102,18	1137,79	1208,43	1107,55	1108,60	996,37	1029,04	1049,77	1007,05
Łasin – miasto	850,10	876,79	783,58	651,32	585,20	572,47	419,44	426,62	496,80
Łasin – obszar wiejski	252,08	261,00	424,85	456,23	523,40	423,90	609,60	623,15	510,25

Źródło: *Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL*

Liczba zmieszanych odpadów zebranych w roku 2019 na terenie Miasta i Gminy Łasin wyniosła 1007,05 t. W porównaniu z rokiem 2011, wartość ta wzrosła o 8,63%.

2.5.6. Energetyka, ciepłownictwo i odnawialne źródła energii

Głównym źródłem przesyłu i dostaw energii elektrycznej na terenie Gminy są sieci elektroenergetyczne przesyłowe i rozdzielcze ENERGA SA z głównymi punktami zasilania znajdującymi się w Szonowie i Łasin Wybudowanie.

Wytwarzana jest również energia elektryczna z 7 siłowni wiatrowych, które zlokalizowane w Szczepankach, Wydrznie i Zawdzie posiadają łączną moc 12,5 MW.

W 2011r. na terenie miasta Łasin wykonano przebudowę i modernizację kotłowni i sieci ciepłowniczej, likwidując lokalne kotłownie węglowe. W roku 2018 ciepłownia miejska wyprodukowała i sprzedała ponad 15 tys GJ ciepła.

Miasto i Gmina Łasi w 2018r. w ramach dopłat dla mieszkańców do wymiany źródeł ciepła na ekologiczne dofinansowało zakup 9 kotłów.

Dokumentem strategicznym wyznaczającym kierunek proekologicznych zmian na terenie Miasta i Gminy Łasin jest Plan Gospodarki Niskoemisyjnej. Realizacja zadań w nim ujętych ma na celu redukcję emisji gazów cieplarnianych z terenu miasta i gminy, zwiększenie udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, redukcję zużycia energii finalnej, poprzez podniesienie efektywności energetycznej oraz rozwój gospodarki niskoemisyjnej przy zapewnieniu zrównoważonego rozwoju miasta i gminy Łasin w perspektywie do 2020 roku.

W ramach programu sporządzono „bazową inwentaryzację emisji, która stanowiła warunek wstępny dla opracowania PGN, gdyż dostarczyła informacji na temat źródeł emisji CO_2 występujących na terenie miasta i gminy Łasin. Realizacja zaplanowanych na poszczególne lata przedsięwzięć, umożliwi osiągnięcie założonych celów PGN.

W ramach realizacji działań wynikających z PGN, Miasto i Gmina Łasin w 2018 r. otrzymało dofinansowanie na zadanie pn. „Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Łasinie” z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego Oś Priorytetowa 3 Efektywność Energetyczna i Gospodarka Niskoemisyjna w Regionie. W 2019r. wykonano w/w zadanie i z dniem 1 września oddano do użytku.

W związku z ograniczeniami ustawowymi dotyczącymi odległości zabudowy mieszkaniowej od siłowni wiatrowych, rozwój tego typu źródeł energii praktycznie zatrzymał się.

W ostatnich latach dużą popularnością cieszy się fotowoltaika, oprócz niewielkich instalacji o mocy 5-10 kW na budynkach mieszkalnych, daje się zauważyć przygotowania do realizacji instalacji o mocy nawet 1MW przez inwestorów biznesowych, jednak z uwagi na konieczność spełnienia szeregu wymagań środowiskowych oraz konieczność przeznaczenia dużej powierzchni gruntu na ten cel, czas realizacji tego typu inwestycji na większą skalę wydaje się być czasowo odległy.

Rządowy program "Czyste powietrze" realizowany w porozumieniu z MiG Łasin może znacząco przyczynić się do inwestowania w fotowoltaikę i pompy ciepła dla potrzeb lokalnego zaopatrzenia w czystą energię i ciepło.